

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Διδακτική της Λογοτεχνίας στην Προσχολική Εκπαίδευση

Δημιουργοί

Αγγελική Γιαννικοπούλου

Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία (ΤΕΑΠΗ)

Το ταξίδι της ανάγνωσης συντροφιιά
με τα βιβλία της Βάσως Ψαράκη

Το ξεκίνημα

Η Βάσω Ψαράκη
άρχισε το ταξίδι της
ζωής της στην
Αθήνα. Στην ίδια
πόλη σπούδασε στο
Ελεύθερο
Σπουδαστήριο
Καλών Τεχνών
Βακαλό.

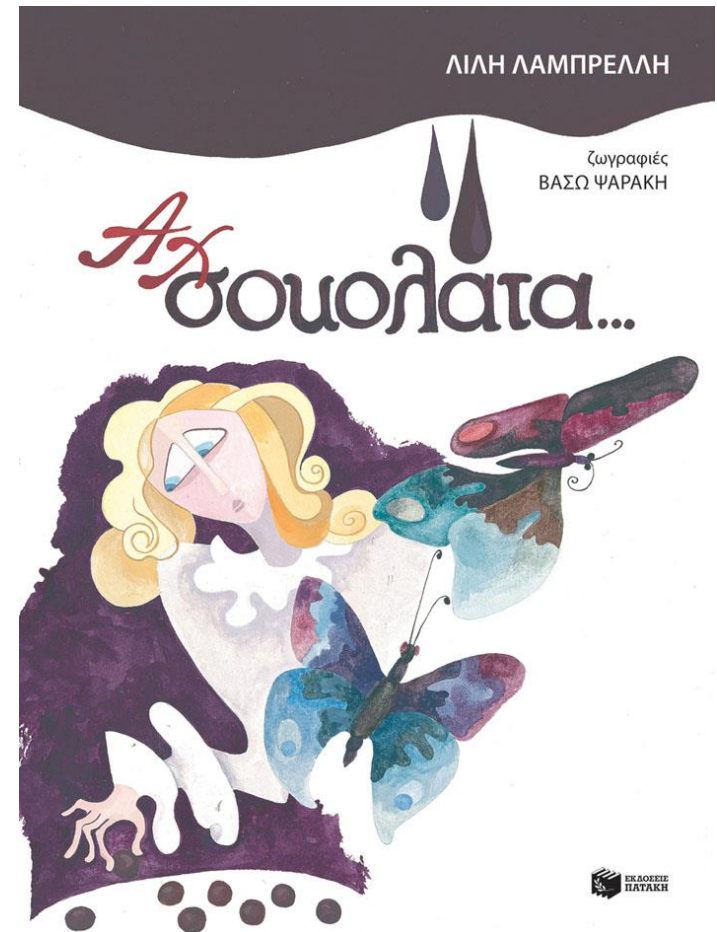
Το διάστημα 1966-1974

Το διάστημα 1966-1974, εργάστηκε σε μία από τις παλαιότερες επιχειρήσεις σοκολάτας στην Ελλάδα, σχεδιάζοντας συσκευασίες προϊόντων. Κάποιες από αυτές υπήρξαν πραγματικά επιτυχημένες και κυκλοφορούν ακόμη και σήμερα.

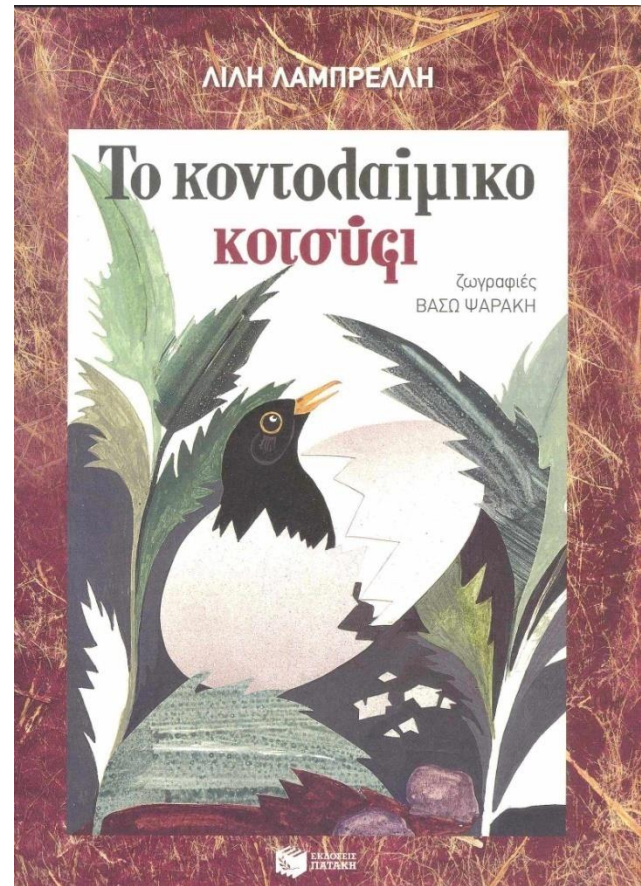
«Αχ σοκολάτα...»

Θα περάσουν πολλά χρόνια,
μέχρι η Ψαράκη να
ξανακάνει ... σοκολάτα! Και
αυτή τη φορά αφορμή θα
σταθεί η Λιλή Λαμπρέλλη.

«Το κοντολαίμικο κοτσύφι» (1/2)

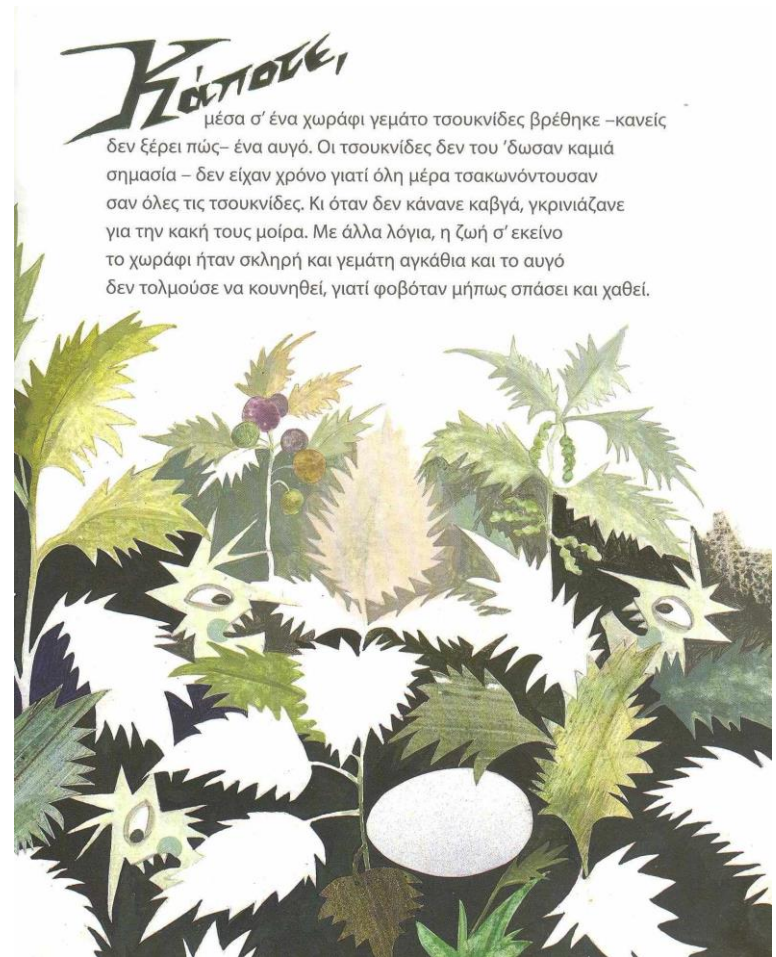
Αντιθέτως, η άλλη συνεργασία της Ψαράκη με τη Λαμπρέλλη θα είναι λιγότερο ... γλυκιά και περισσότερο ... τσουχτερή. Γιατί αυτό το βιβλίο αναφέρεται σε ένα κοτσύφι που είχε την ατυχία να γεννηθεί σε ένα λιβάδι με τσουκνίδες.

[2]

«Το κοντολαίμικο κοτσούφι» (2/2)

Μάλιστα η κακεντρέχεια των γειτόνων του είναι φανερή όχι μόνο στο λεκτικό και οπτικό κείμενο, αλλά και στον τρόπο με το οποίο γράφονται τα γράμματα, αφού τόσο το πράσινο χρώμα όσο και το ιδιαίτερο σχήμα τους παραπέμπουν στο δυσάρεστο άγγιγμα της τσουκνίδας.

Κότσοφει

μέσα σ' ένα χωράφι γεμάτο τσουκνίδες βρέθηκε – κανείς δεν ξέρει πώς – ένα αυγό. Οι τσουκνίδες δεν του 'δωσαν καμιά σημασία – δεν είχαν χρόνο γιατί όλη μέρα τσακωνόντουσαν σαν όλες τις τσουκνίδες. Κι όταν δεν κάνανε καβγά, γκριλιάζανε για την κακή τους μοίρα. Με άλλα λόγια, η ζωή σ' εκείνο το χωράφι ήταν σκληρή και γεμάτη αγκάθια και το αυγό δεν τολμούσε να κουνηθεί, γιατί φοβόταν μήπως σπάσει και χαθεί.

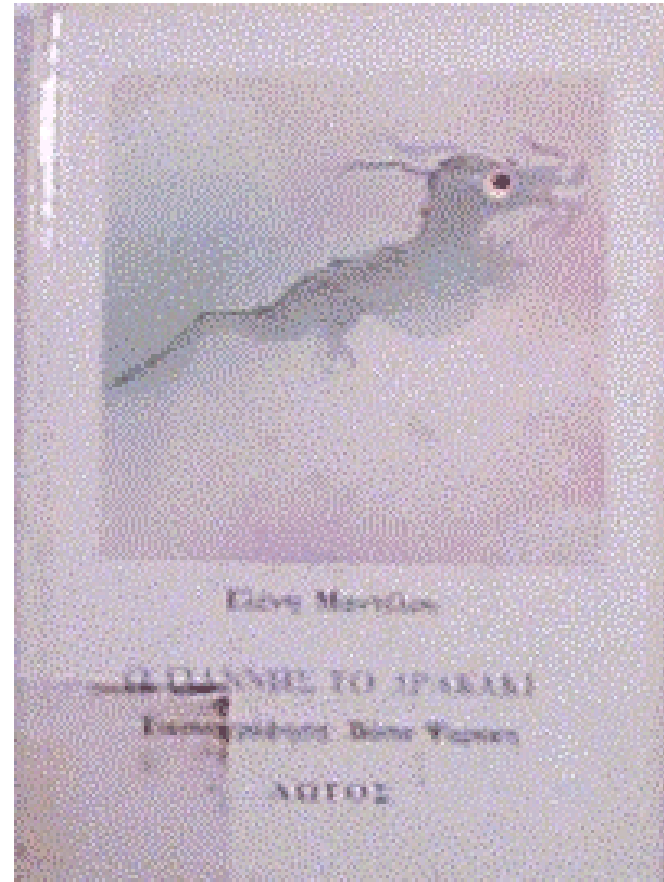
[3]

Από το 1978...

Από το 1978 άρχισε το μεγάλο ταξίδι της στο χώρο της εικονογράφησης, το οποίο της επιφύλασσε πολλές διακρίσεις.

Το 1988, βραβεύτηκε για την εικονογράφησή της στο βιβλίο «Ο Γιάννης το δρακάκι», από τον Κύκλο του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου.

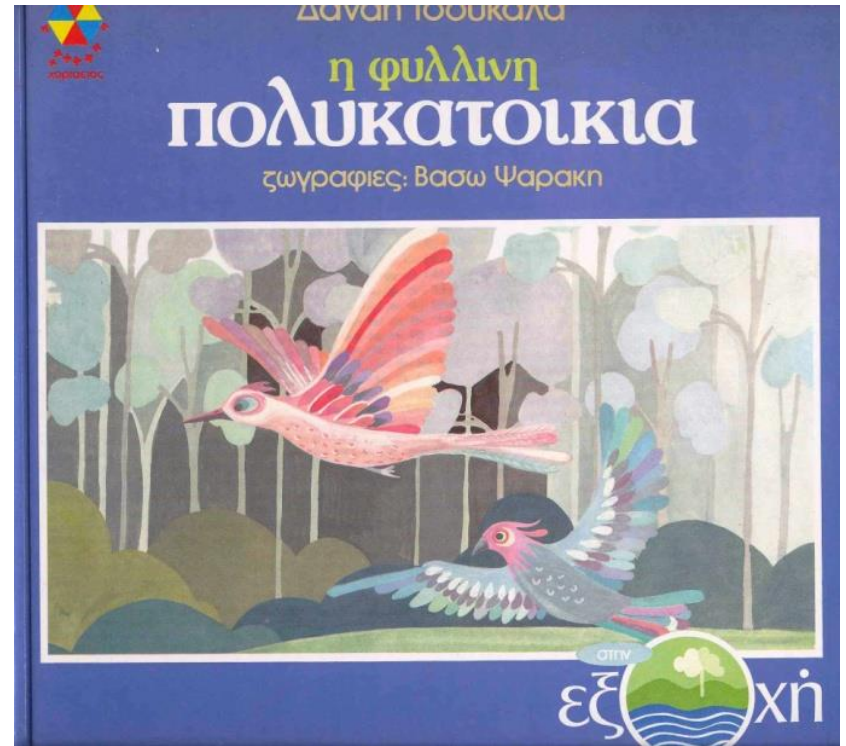

[4]

Το 1989...

Το 1989, τιμήθηκε με την Πανευρωπαϊκή Διάκριση Pier Paolo-Vergerio-Radona, για την εικονογράφησή της στο βιβλίο «Η φύλλινη πολυκατοικία».

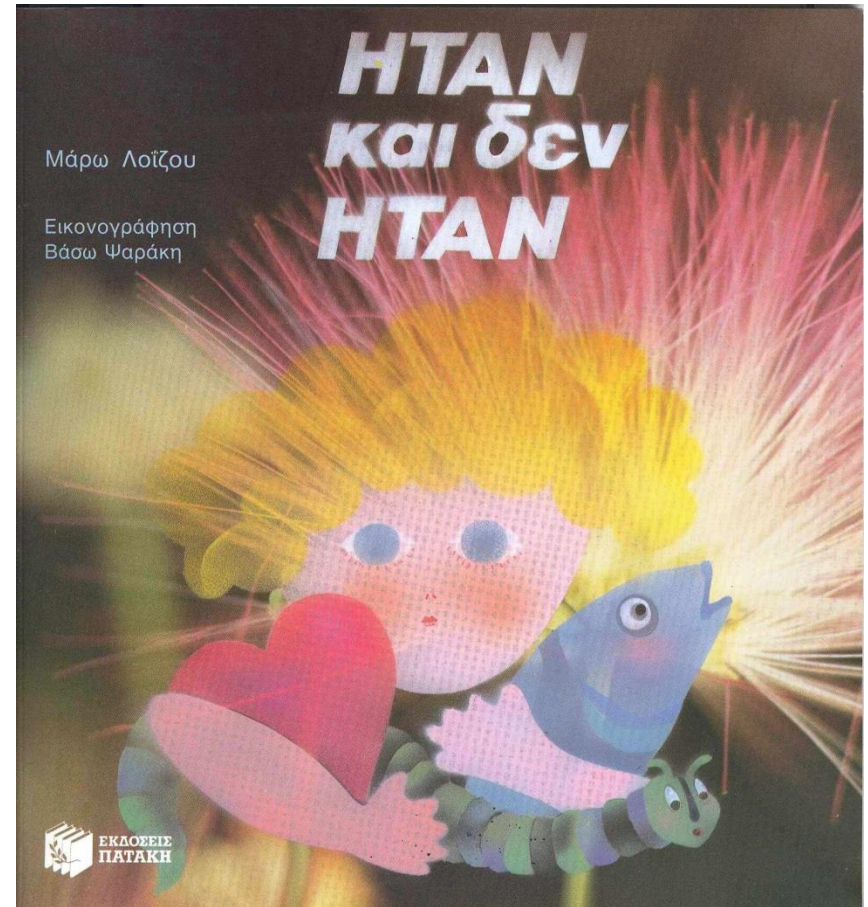

[5]

Το 1993...

Το 1993 έλαβε το δεύτερο βραβείο στη Διεθνή Έκθεση Εικονογράφησης της Τεχράνης για το εξώφυλλό της στο βιβλίο της Μάρως Λοΐζου «Ήταν και δεν ήταν».

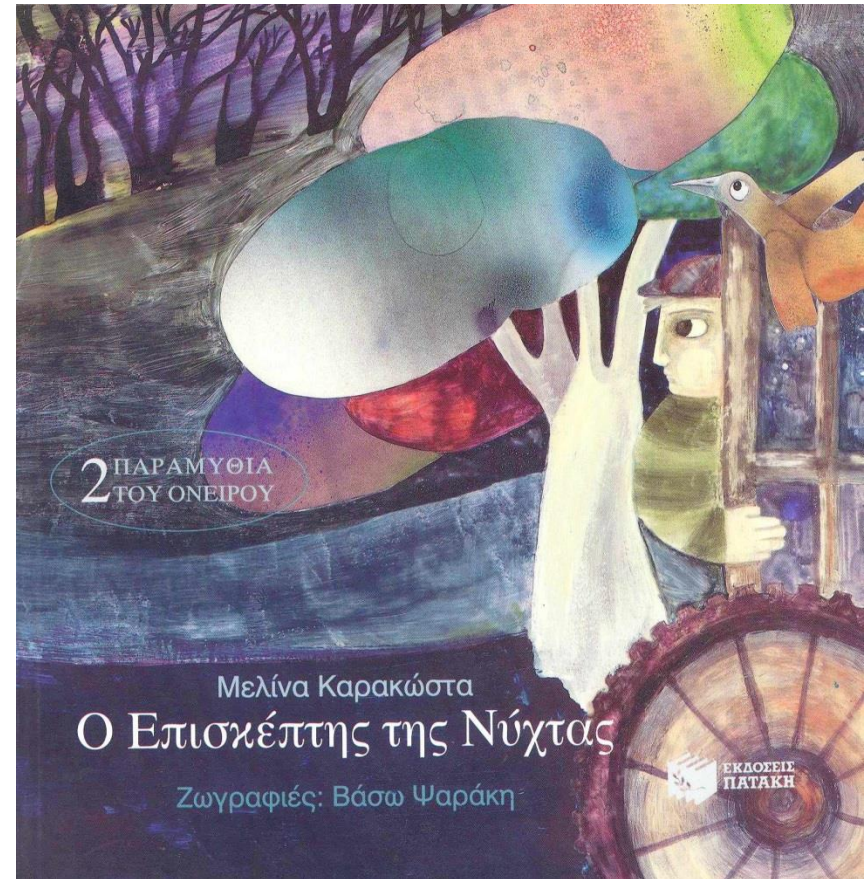
[6]

Το 1998...

Το 1998, της απονεμήθηκε το Κρατικό Βραβείο Εικονογράφησης για το βιβλίο «Ο Επισκέπτης της Νύχτας», της Μελίνας Καρακώστα. Ένα βιβλίο για το ... μεγάλο ταξίδι, για τους αγαπημένους που έφυγαν και επιστρέφουν μόνο στα όνειρα.

[7]

Ο αλλόκοτος κόσμος του ονείρου

Η εικονογράφηση της Ψαράκη αναπαριστά τον αλλόκοτο κόσμο του ονείρου, ένα σύμπαν αποσπασματικό και ασυνεχές, συγχρόνως εφιαλτικό και λυτρωτικό, ένα χώρο όπου τα περασμένα συγκατοικούν με τα τωρινά, τα πραγματικά με τις αναμνήσεις, και εκείνοι που έμειναν με αυτούς που έφυγαν.

[8]

Το 2003...

Το 2003, βραβεύτηκε για το βιβλίο της «Ξέρω τραγούδια να σας πω 2».

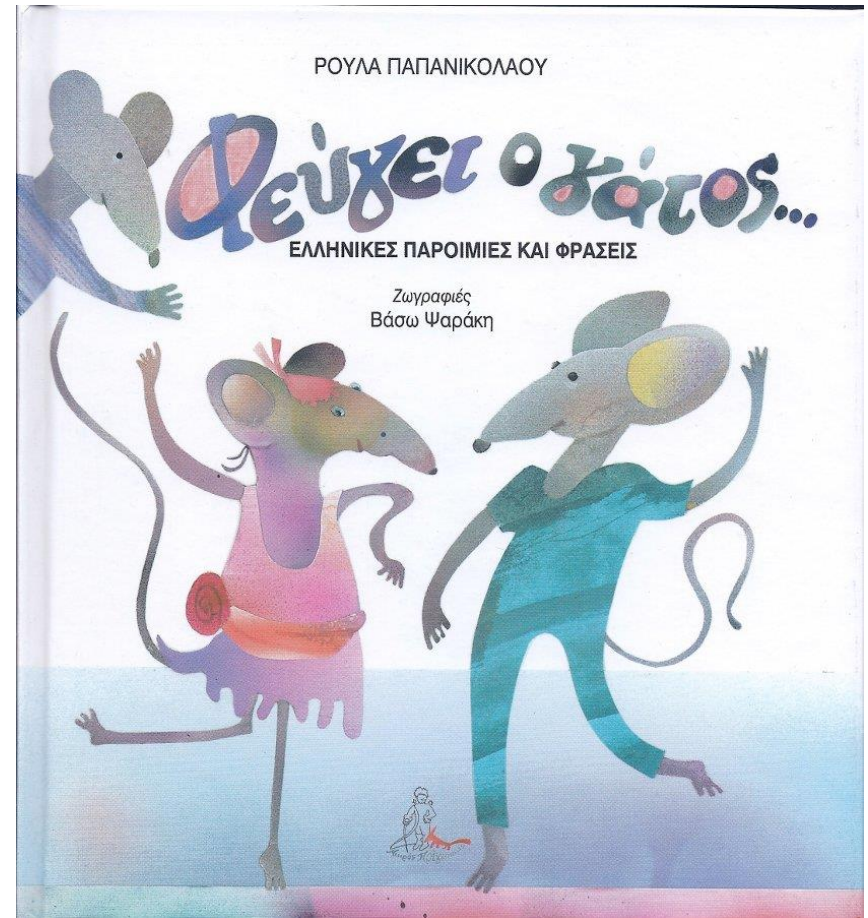

[9]

Το 2006...

Το 2006, βραβεύτηκε με τον Έπαινο «ΕΒΓΕ» για την εικονογράφιση και το σχεδιασμό του βιβλίου «Φεύγει ο γάτος...».

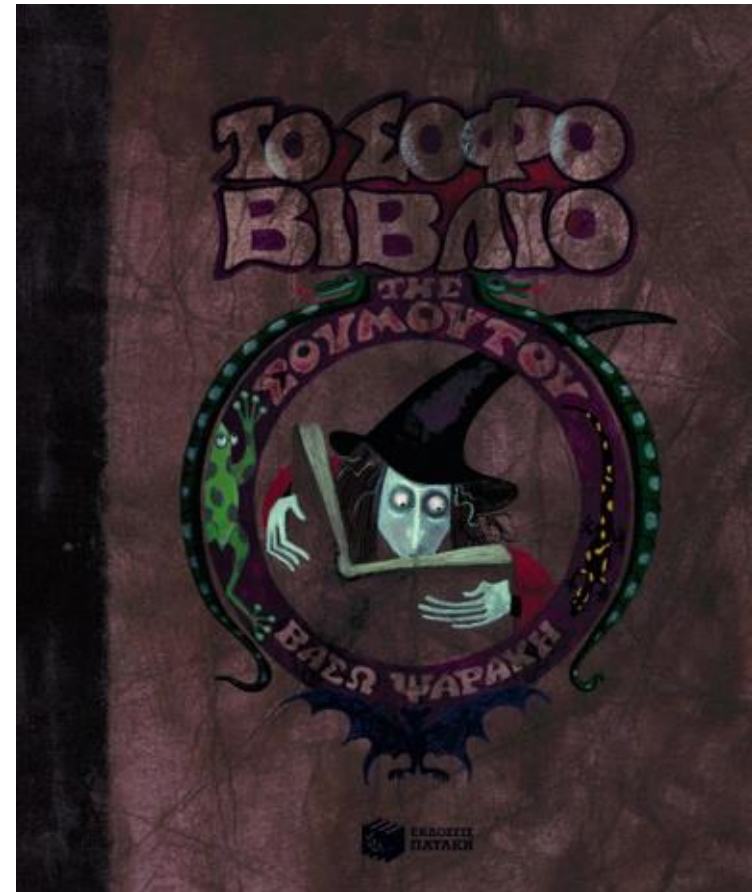
[10]

Το 2008...

Το 2008, αναγράφτηκε στον Τιμητικό Πίνακα της IBBY, για το βιβλίο της «Το Σοφό Βιβλίο της Σουμουτού».

Το 2009 είναι υποψήφια για το ASTRID LINDGREN MEMORIAL AWARD.

[11]

Το 2012...

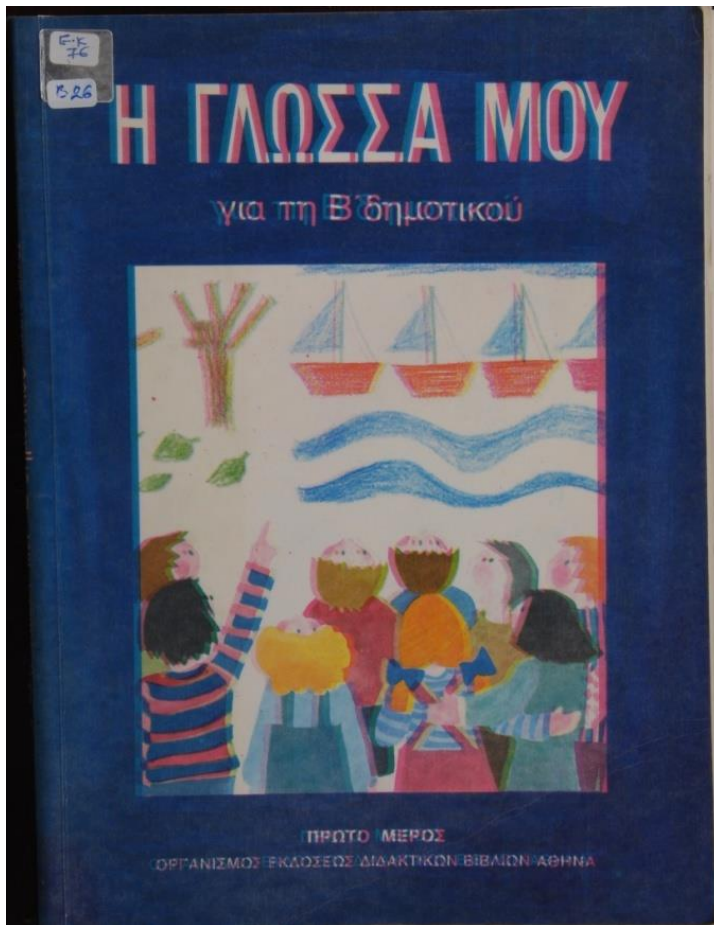
Το 2012 βραβεύτηκε από τον Κύκλο του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου για το βιβλίο της Σοφίας Μαντουβάλου «Το αρχοντόπουλο που έγινε πύργος».

[12]

«Η Γλώσσα μου»

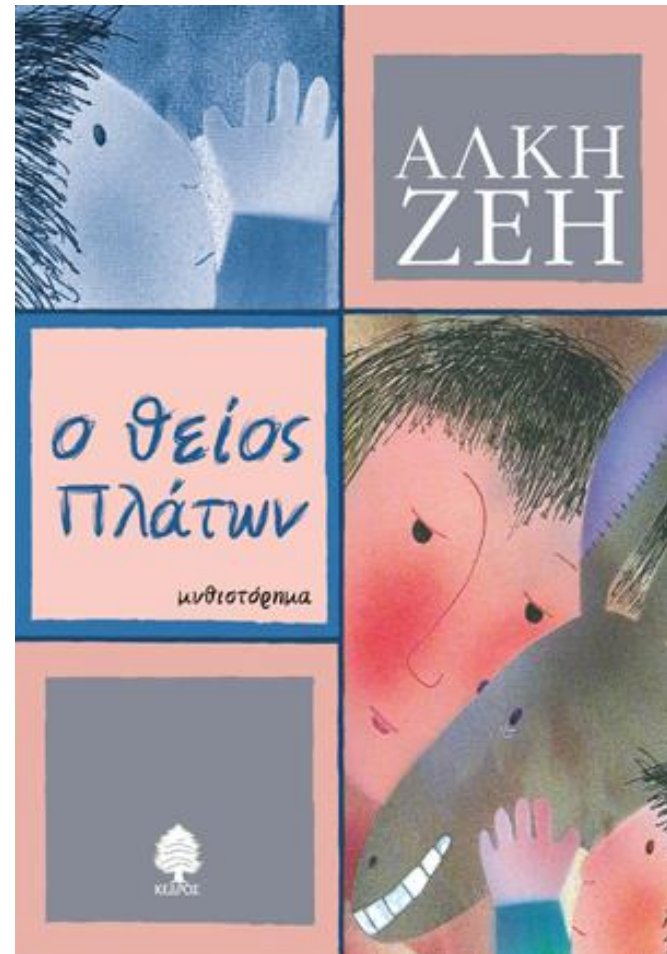

Κάποιοι από εμάς άρχισαν το ταξίδι της εκπαίδευσης συντροφιά με την εικονογράφηση της Βάσως.

[13]

«Ο Θείος Πλάτων» (1/2)

Για κάποιους άλλους
αξιόλογα βιβλία και
πολυαγαπημένοι ήρωες
πήραν το σχήμα και τη
μορφή που τους έδωσε η
Ψαράκη.

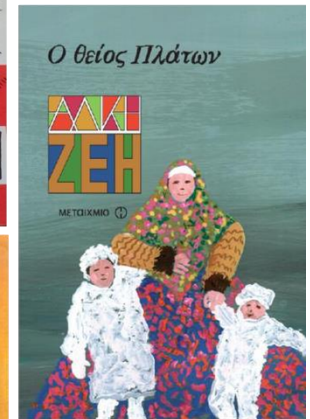
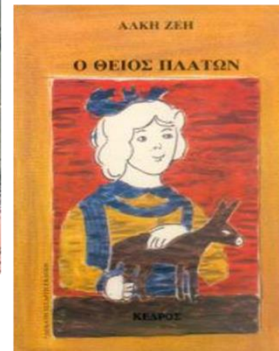
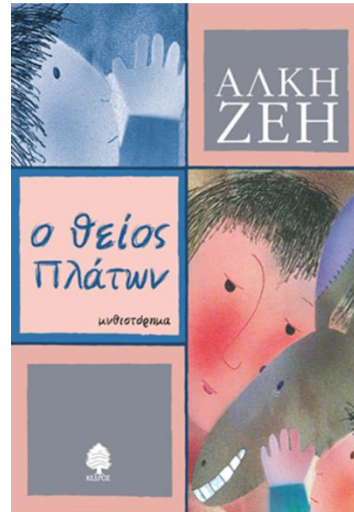

[14]

«Ο Θείος Πλάτων» (2/2)

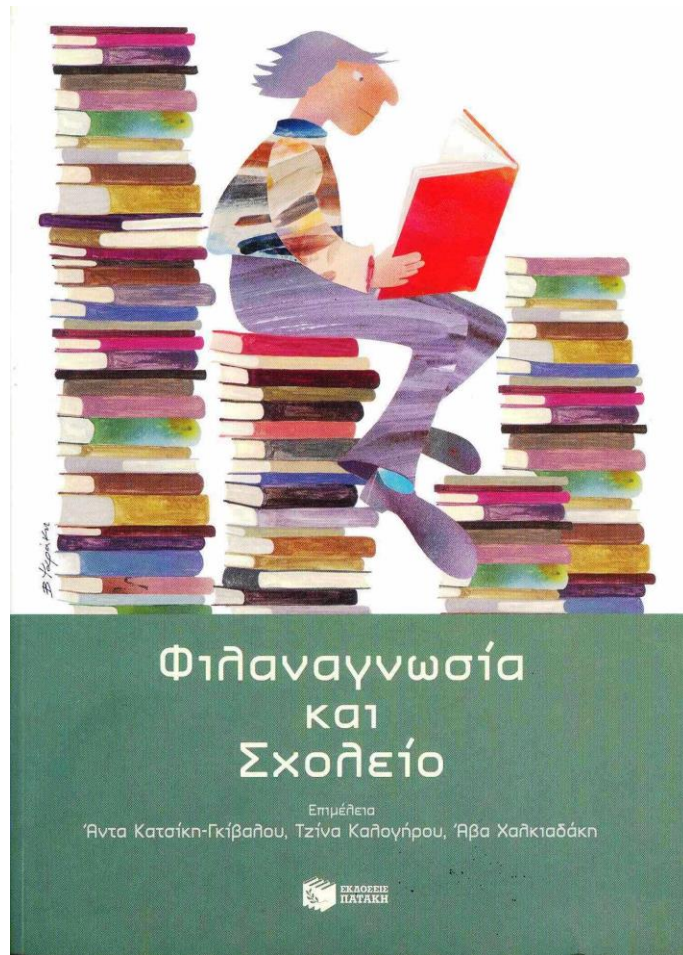
Ακόμη και όταν η δική της πρόταση είναι μια εκδοχή ανάμεσα σε άλλες, τα εξώφυλλα της Ψαράκη αναδίδουν παιδικότητα και τρυφερότητα και εκπροσωπούν τη νοσταλγική ατμόσφαιρα μιας αθώας εποχής.

[15]

«Φιλαναγνωσία και Σχολείο»

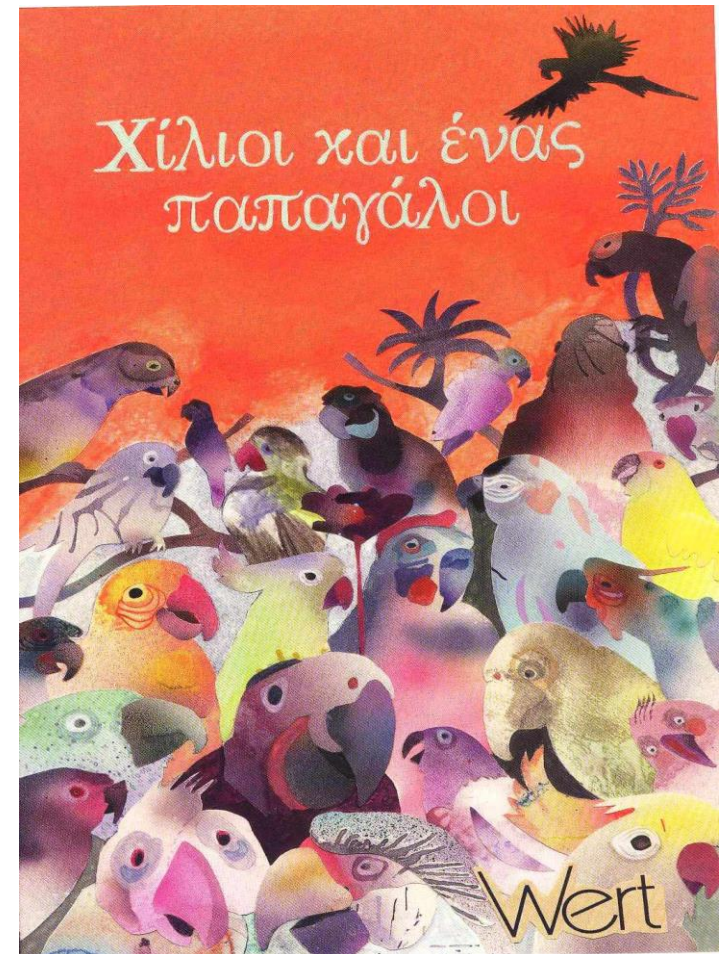

Για άλλους το πολύ οικείο
εξώφυλλο έχει άρωμα ...
φιλιαναγνωσίας.

[16]

«Χίλιοι κι ένας παπαγάλοι» (1/2)

Και τελικώς δεν λείπουν
ούτε τα εξώφυλλα
βιβλίων που ακόμη δεν
έγιναν ...

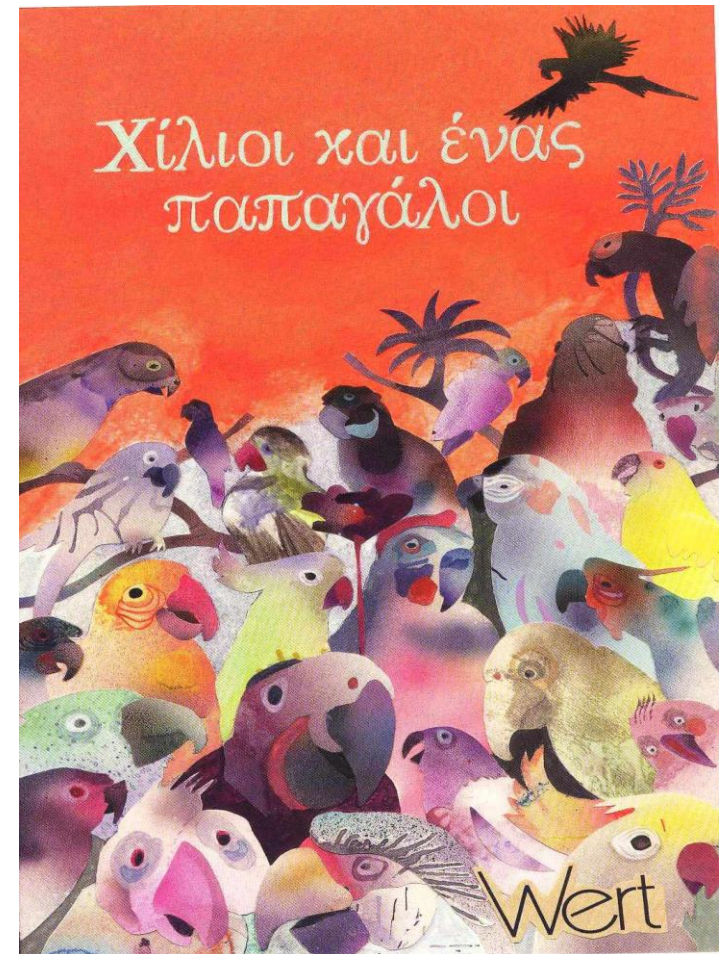
[17]

«Χίλιοι κι ένας παπαγάλοι» (2/2)

Το εξώφυλλο «Χίλιοι και ένας παπαγάλοι» αποτελούν την πρόταση της Βάσως Ψαράκη σε ένα πρότζεκτ της Βιβλιοθήκης του Μονάχου, όπου εικονογράφοι από όλον τον κόσμο δημιουργούν, στα όρια ενός βιβλίου, μια εικονική βιβλιοθήκη προτείνοντας το εξώφυλλο ενός βιβλίου που ακόμη δεν γράφτηκε.

[18]

Υποψηφιότητες για το Βραβείο Άντερσεν

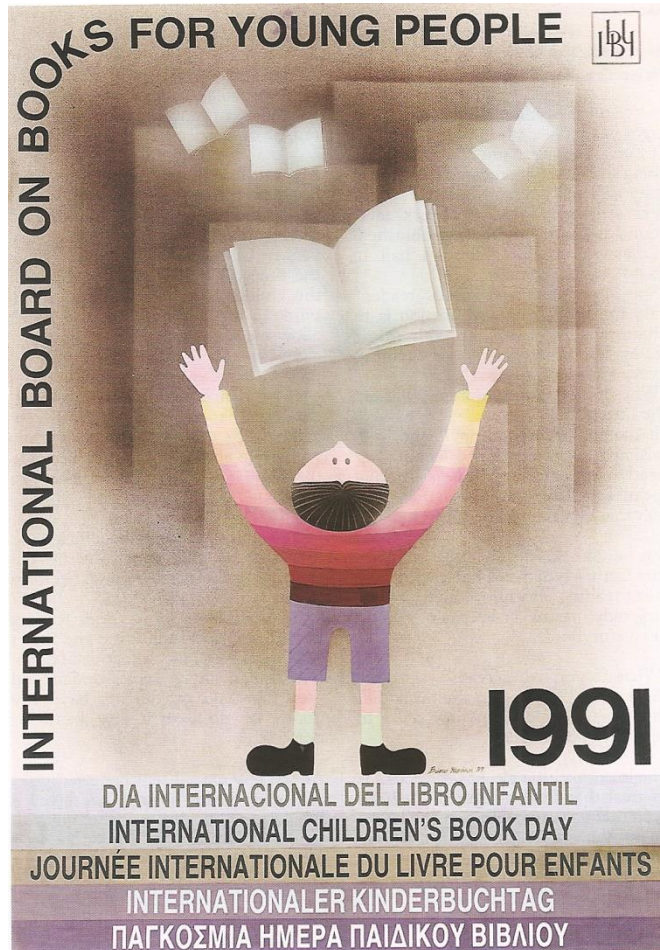

Επιπλέον η Βάσω Ψαράκη το 1986 και το 2006 ήταν υποψήφια για το Βραβείο Άντερσεν στην εικονογράφηση.

[19]

Η αφίσα της IBBY (1/2)

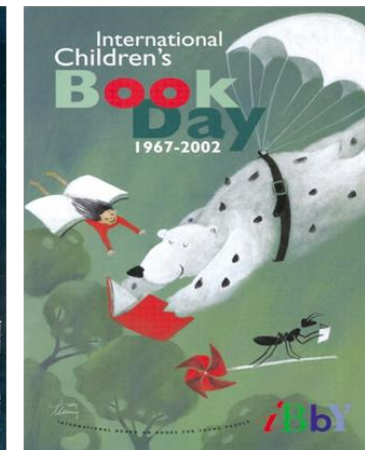
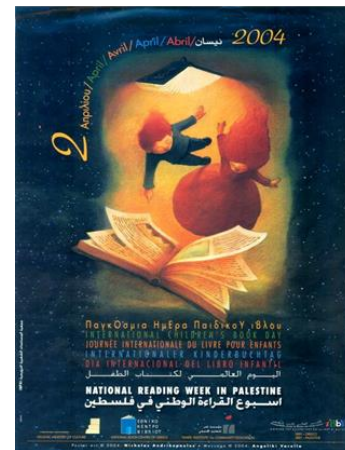
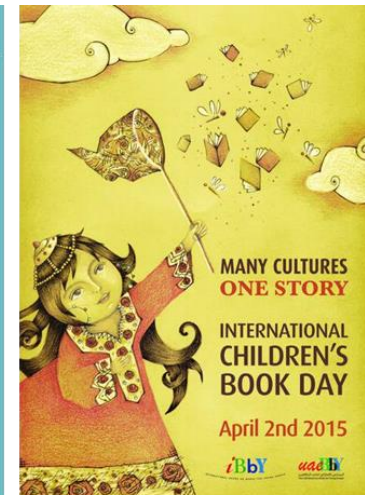

Το 1990 φιλοτέχνησε την αφίσα της IBBY για τη Διεθνή Ημέρα Παιδικού Βιβλίου 1991, που κυκλοφόρησε σ' όλο τον κόσμο.

[20]

Η αφίσα της IBBY (2/2)

Η αφίσα ανατρέχει στο συμβολισμό της ανάγνωσης ως πτήσης, ένα οπτικό μοτίβο που έχει υιοθετηθεί και από άλλες φιλιαναγνωστικές αφίσες. Στην αφίσα του 1991 ιπτάμενα βιβλία-πουλιά κατακλύζουν το χώρο στο μεγάλο ταξίδι της ανάγνωσης.

[21]

Ταξιδεύοντας με φτερωτά πλάσμα

Με το συγγραφικό και εικονογραφικό της έργο η Βάσω Ψαράκη μας ταξιδεύει.

ΠΩΣ: Με τη βοήθεια όλων των φτερωτών πλασμάτων της φαντασίας. Λατρεύει τις πεταλούδες και τα πουλιά και τους αφιερώνει πολλές πολλές εικόνες.

[22]

Οι δράκοντες της Βάσως Ψαράκη (1/6)

Μας ταξιδεύει ακόμη με τους φτερωτούς της δράκοντες, ένα άλλο εικονογραφικό μοτίβο που φαίνεται να αγαπά πολύ.

Οι δράκοντες της Βάσως Ψαράκη (2/6)

Οι δικοί της δράκοντες δεν μας γεννούν φόβο, δεν μας γεμίζουν απόγνωση. Γιατί ακόμη και όταν βγάζουν φωτιές από το στόμα διατηρούν μια αθωότητα και μια γλυκύτητα καθησυχαστική.

[23]

Οι δράκοντες της Βάσως Ψαράκη (3/6)

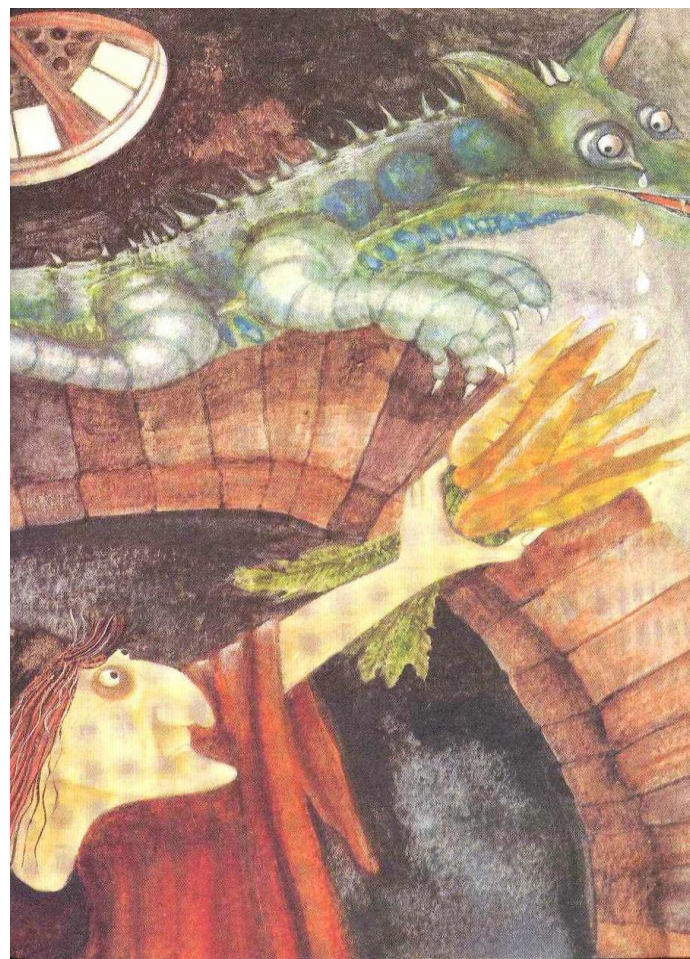

Για αυτό οι δράκοντες της Ψαράκη δεν φοβίζονται τα παιδιά, που, αντίθετα, χαίρονται να παίζουν μαζί τους.

Οι δράκοντες της Βάσως Ψαράκη (4/6)

Άλλωστε πώς να φοβηθείς έναν δράκοντα, στον οποίο έγιναν σφάλματα την ώρα της δημιουργίας του! Γιατί, όπως εκ των υστέρων αποδείχθηκε, η ... συνταγή ήταν λάθος.

[24]

Οι δράκοντες της Βάσως Ψαράκη (5/6)

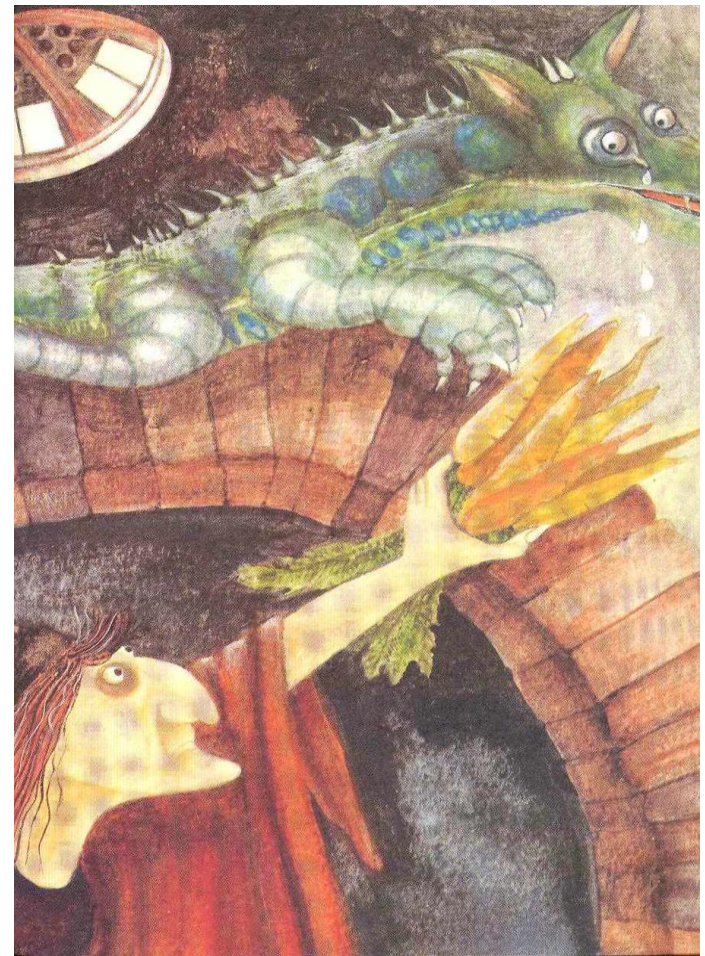
Για αυτό από δω και πέρα:

- Όχι δόντια κροκόδειλου, γιατί ο δράκοντας θα κλαίει συνεχώς και σπαραχτικά με μεγάλα κροκοδείλια δάκρυα.

και

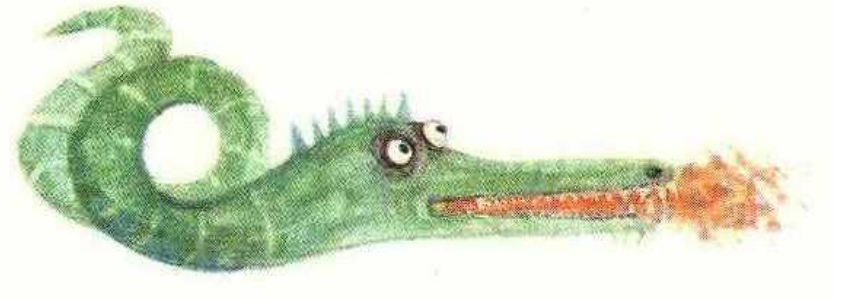
- Όχι ουρά λαγού, γιατί ο δράκοντας θα αποκτήσει μια δαιμονισμένη όρεξη για καρότα.

[24]

Οι δράκοντες της Βάσως Ψαράκη (6/6)

Οι δράκοντες της Ψαράκη είναι φιλικοί, αλλιώτικοι, και αυτό τους κάνει να ξεχωρίζουν από όλους τους άλλους δράκοντες των παραμυθιών και της τέχνης.

Ταξιδεύοντας με χρώματα (1/2)

Ένα ακόμη μέσον που χρησιμοποιεί η Βάσω για να μας ταξιδεύσει είναι το χρώμα. Πάντα μαγικό, συνήθως μη συμβατικό, λειτουργεί ως ένα διαβατήριο για τον κόσμο της φαντασίας, για τόπους ονειρικούς.

[25]

Ταξιδεύοντας με χρώματα (2/2)

Σε παλ, αέρινους
χρωματισμούς ο κόσμος
της Ψαράκη ανάλαφρος
σα μπαλόني απογειώνεται
σε ένα ταξίδι φαντασίας.

Αιωρούμενα πλάσματα

Τα πλάσματα της Βάσως δεν έχουν βάρος και γι' αυτό αιωρούνται σε ένα σύμπαν ονειρικό.

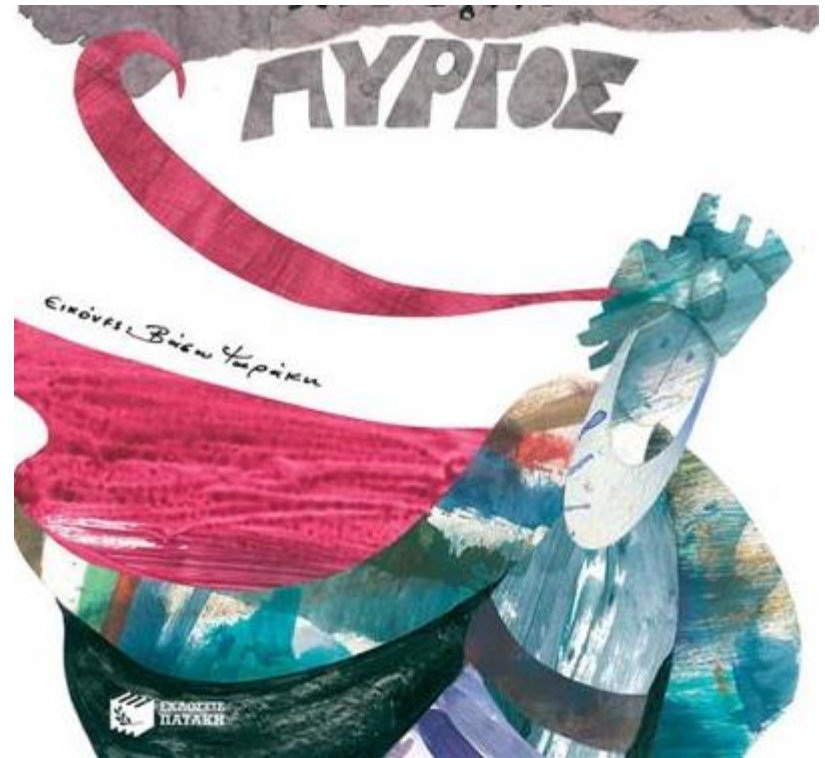

[27]

Πολύχρωμες φιγούρες

Οι φιγούρες της πολύχρωμες και αισθαντικές ασπάζονται όλη τη γκάμα του ουράνιου τόξου, από τα ψυχρά μπλε μέχρι τα θερμά κόκκινα. Στην εικονογράφησή της η Ψαράκη συνταιριάζει τα χρώματα με έναν τρόπο αισθητικά μοναδικό!

[28]

Σαν υφαντό

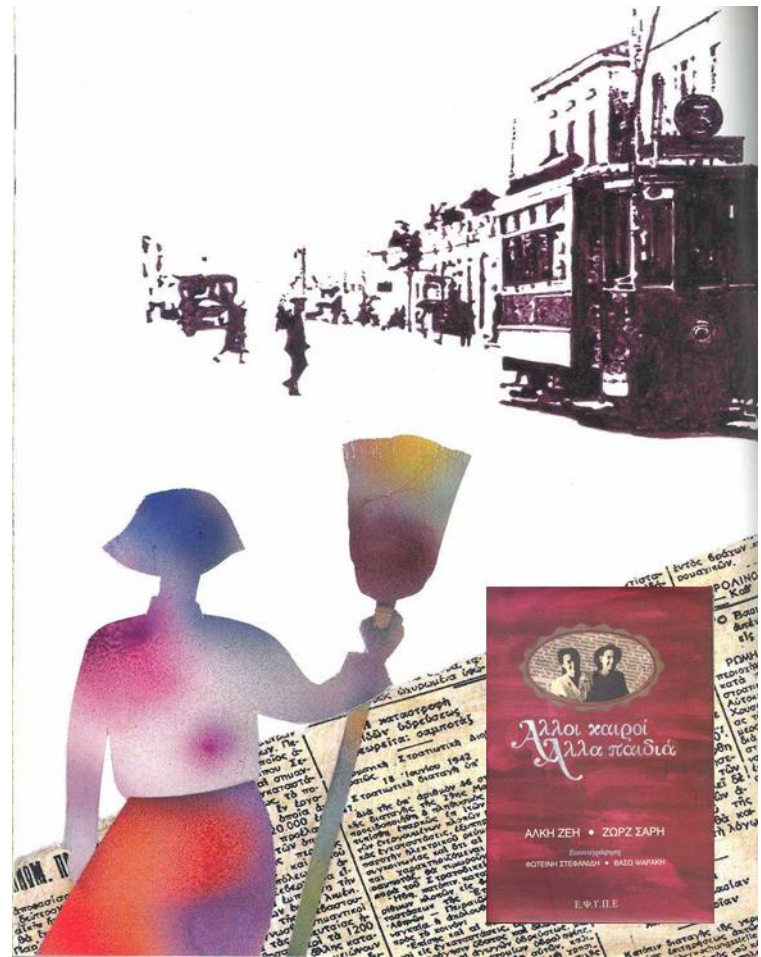
Ακριβώς όπως κάνει και στα υφαντά της! Ίσως επειδή παίρνει τα χρώματα κατευθείαν από τη φύση βράζοντας σπόρους, εκείνα χάνουν την επιθετική τους ένταση και στέκονται ταιριασμένα, μέσα στην επιείκειά τους, το ένα δίπλα στο άλλο.

Ασπρόμαυρο ιστορικό σκηνικό (1/2)

Σε άλλα βιβλία οι πολύχρωμες φιγούρες της τοποθετούνται απέναντι σε ένα ασπρόμαυρο ιστορικό σκηνικό φτιαγμένο με τα ντοκουμέντα μιας άλλης εποχής.

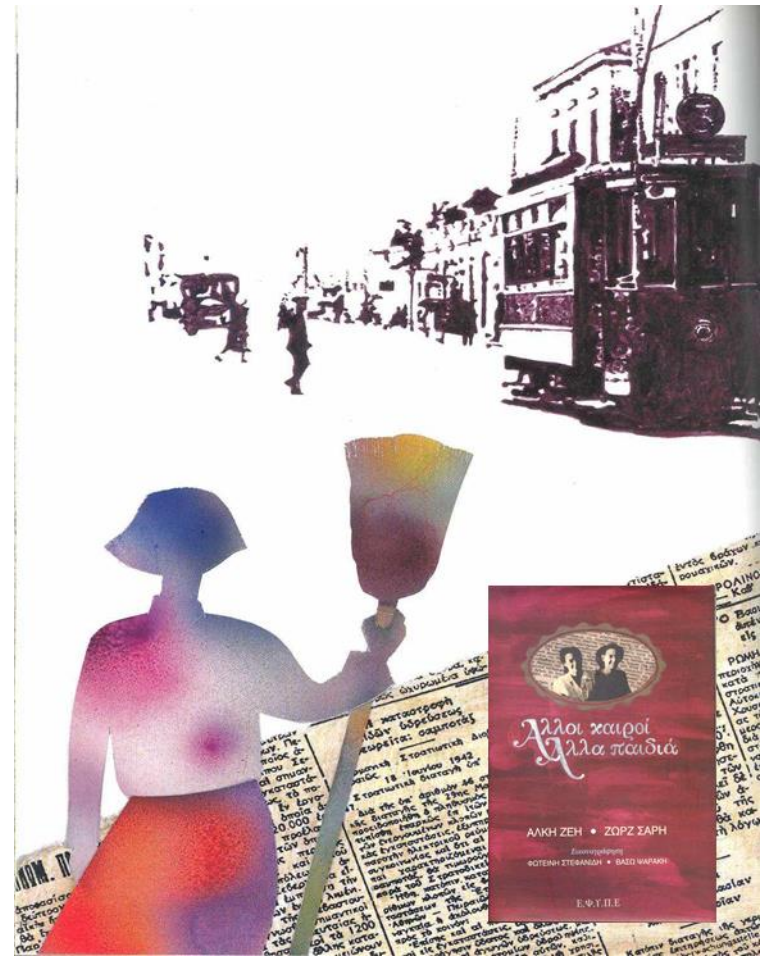
[29]

Ασπρόμαυρο ιστορικό σκηνικό (2/2)

Με αυτόν τον τρόπο αισθητοποιείται η αισιοδοξία που αντιπροσωπεύει η παιδικότητα, ακόμη και όταν βρίσκεται αντιμέτωπη με χρόνια σκοτεινά, όπως εκείνα της κατοχής.

[29]

Ονόματα ηρώων

Στο ταξίδι της ανάγνωσης μας συμπαρασύρουν και τα ονόματα που δίνει στους ήρωές της. Ονόματα πρωτότυπα, χιουμοριστικά, μαγικά. Ονόματα που ανοίγουν τις πύλες που οδηγούν στα έγκατα του παραμυθιού.

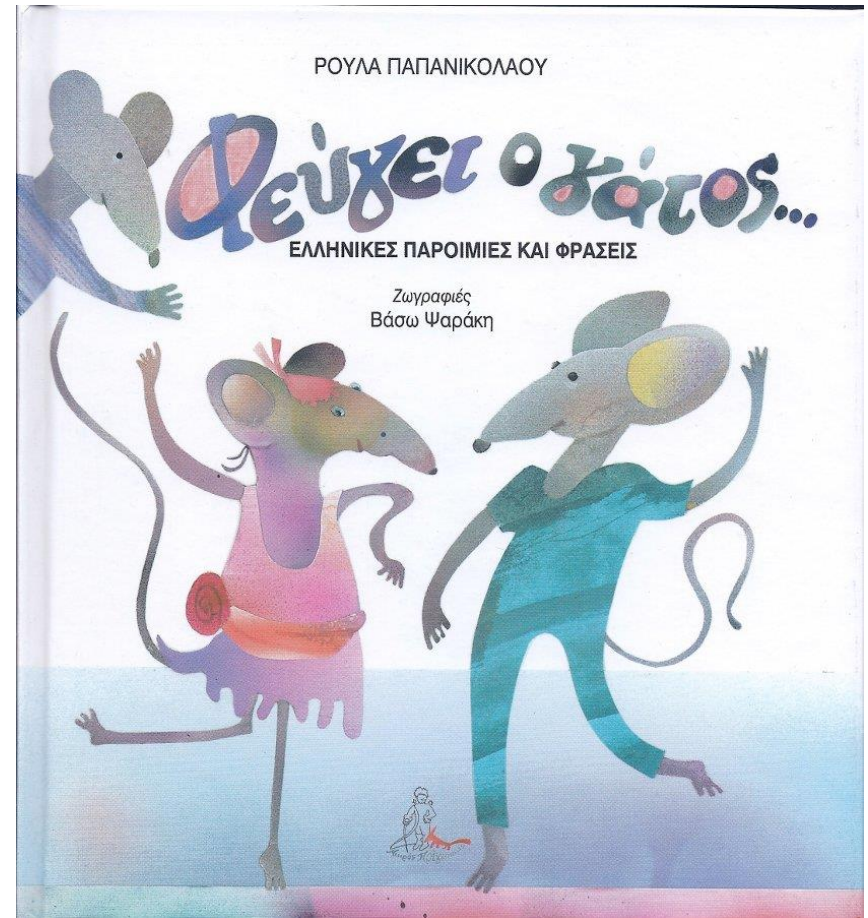

[30]

Τα πλάσματα της φύσης

Και φυσικά αρωγοί της στέκονται όλα τα πλάσματα της φύσης, ακόμη και τα πιο μικρά και ασήμαντα, των οποίων οι ανοίκειες περιπέτειες αποκτούν τον εξωτισμό του διαφορετικού, και γιατί όχι, του αγνώστου.

[31]

Στις χώρες της φαντασίας (1/2)

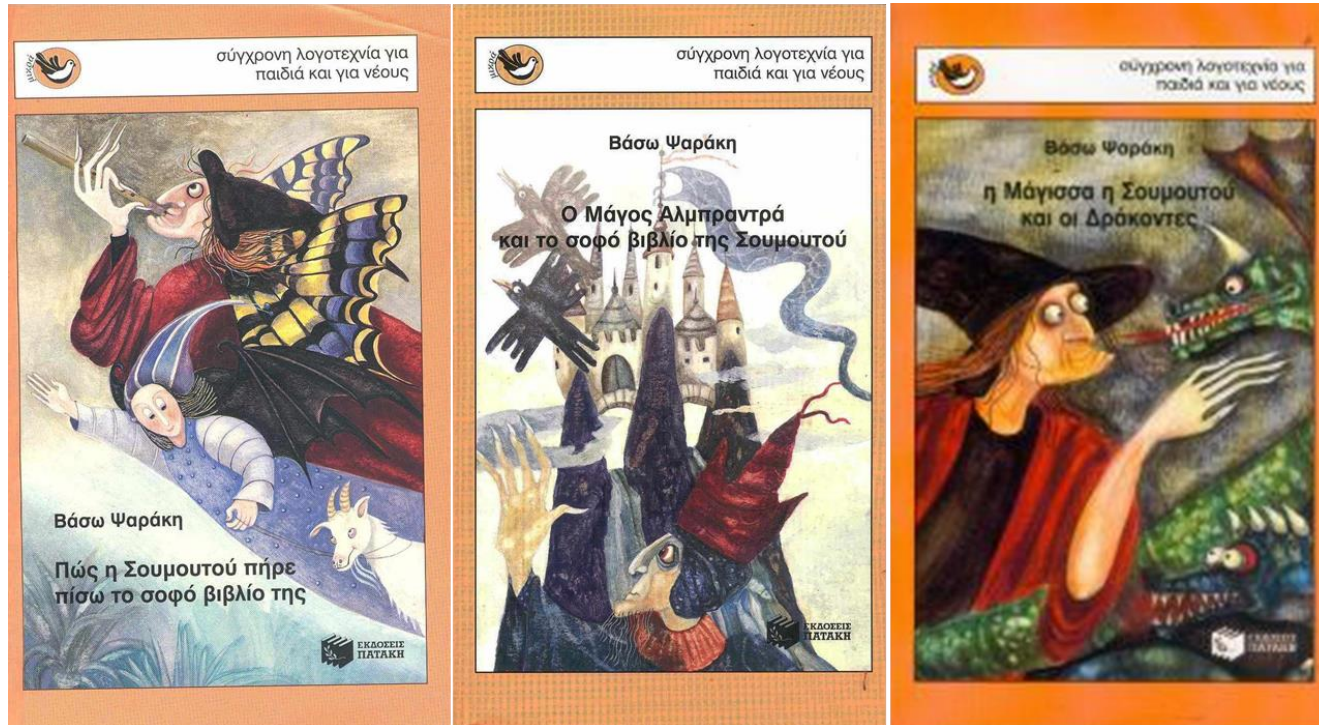
Όμως εκτός από το 'Πώς μας ταξιδεύει', ενδιαφέρον έχει και το ΠΟΥ μας πηγαίνει. Πού αλλού; Τα βιβλία της Ψαράκη μας πάνε κατευθείαν στις χώρες της φαντασίας. Εκεί όπου τα ποτάμια μπορούν να τραγουδούν, τα αρχοντόπουλα να μεταμορφώνονται σε πύργους και τα ποντίκια να στήσουν τρελό χορό.

[32]

Στις χώρες της φαντασίας (2/2)

[33]

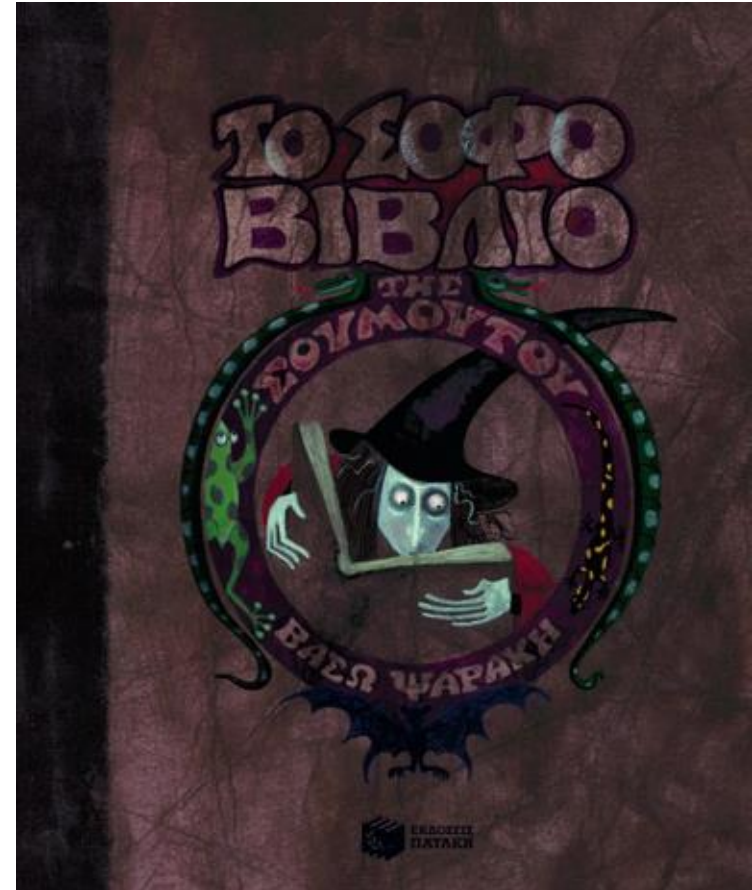
Εκεί που κατοικεί η μάγισσα Σουμουτού, ο μάγος Αλμπραντρά και βρίσκεται καλά φυλαγμένο το μαγικό της βιβλίο.

«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (1/13)

Και εδώ ακριβώς συμβαίνει κάτι μη αναμενόμενο: Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού, ένα αντικείμενο του παραμυθιού, τελικώς αποδεικνύεται ότι υπάρχει στην πραγματικότητα.

[34]

«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (2/13)

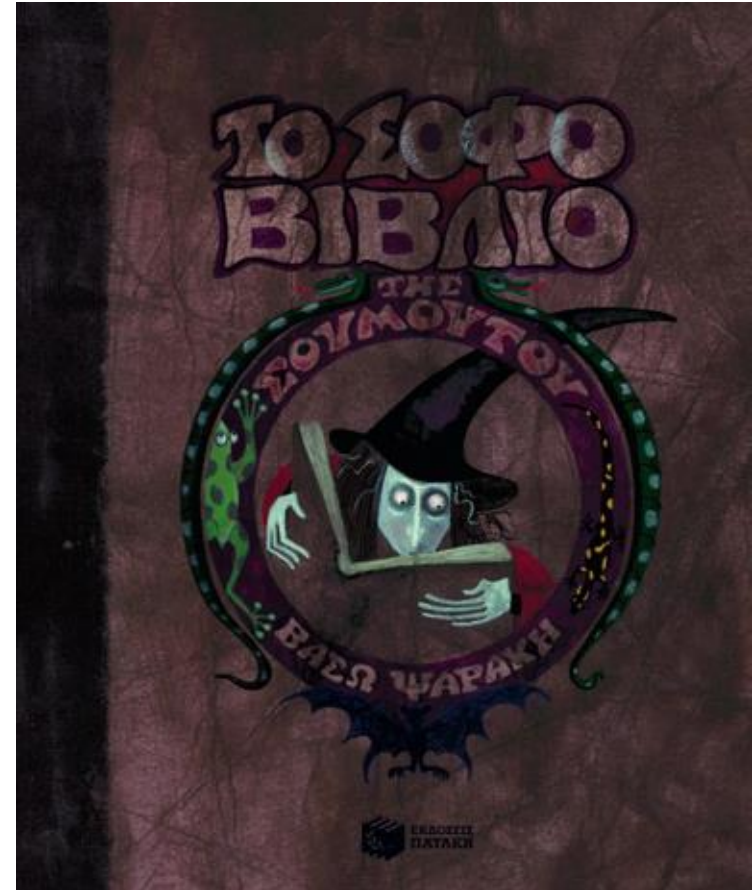
Είναι βιβλίο, με σελίδες και βάρος, με εξώφυλλα και γράμματα, και πλέον το κρατά στα χέρια του ο αναγνώστης, που δεν μπορεί πια να καταλάβει αν εκείνο αναδύθηκε στην πραγματικότητα από τα βάθη του μύθου ή αν αυτός γλίστρησε μέσα στο παραμύθι.

[35]

«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (3/13)

Μάλιστα την κυρίαρχη μεταληπτική λειτουργία του βιβλίου ενισχύουν στοιχεία που στόχο έχουν να διαβεβαιώσουν ότι πρόκειται για το αληθινό βιβλίο της μάγισσας: Το εξώφυλλο μεγάλο και στο χρώμα της σέπιας του παλιού

«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (4/13)

Οι ταπετσαρίες,
παρωχημένες και
«μαρμάρινες», ακριβώς
όπως συνηθιζόταν παλιά.

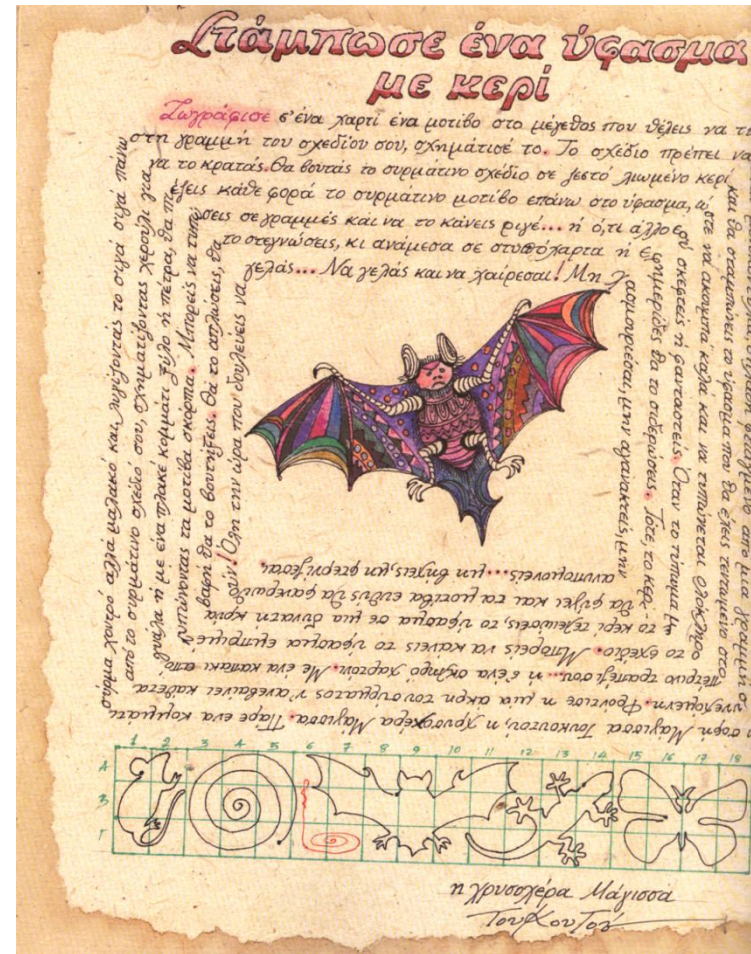

[35]

«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (5/13)

- Οι σελίδες έντονα ταλαιπωρημένες από το χρόνο
- Η γραφή σχεδόν 'κρυπτογραφική', όπως ταιριάζει στα μεγάλα μυστικά των μαγισσών

[36]

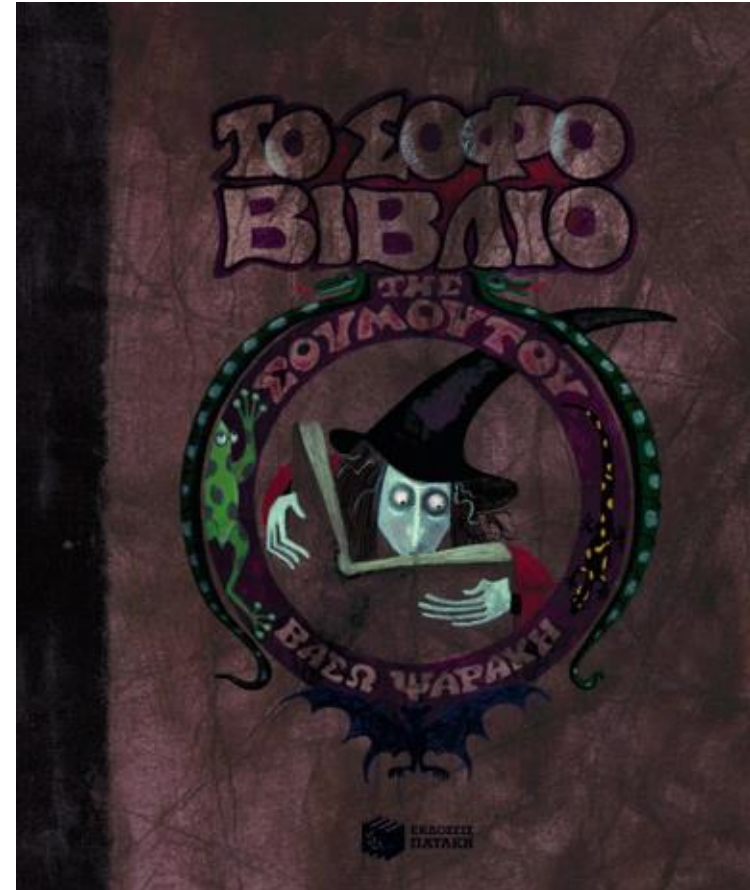
«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (7/13)

- Την ίδια στιγμή όμως, άλλα στοιχεία έρχονται να αντιδικήσουν με αυτά επιμένοντας ότι αυτό το βιβλίο δεν είναι το αληθινό, αλλά μια φέτα παραμυθιού που ξεβράστηκε στην στον κόσμο μας. Ποια είναι αυτά;

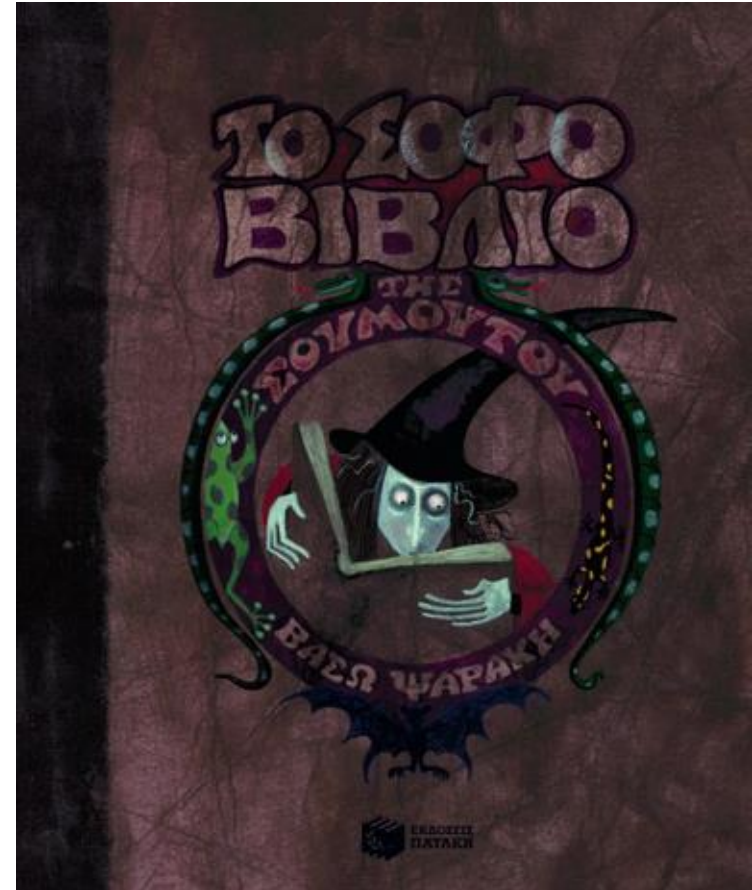
«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (8/13)

- Το εξώφυλλο, ως λεκτικό και οπτικό κείμενο. Γιατί, ενώ σε αυτό το βιβλίο ο νόμιμος κτήτορας είναι η Σουμουτού, σε έναν ενδιαφέροντα οπτικό καθρεπτισμό η ίδια η μάγισσα εγκιβωτίζεται στο βιβλίο σε μια εικόνα που τη δείχνει να το διαβάζει, συγχρόνως μέσα, ως εικόνα εξωφύλλου, αλλά και έξω από αυτό, με τη διπλή ιδιότητα της κατόχου και της αναγνώστριας.

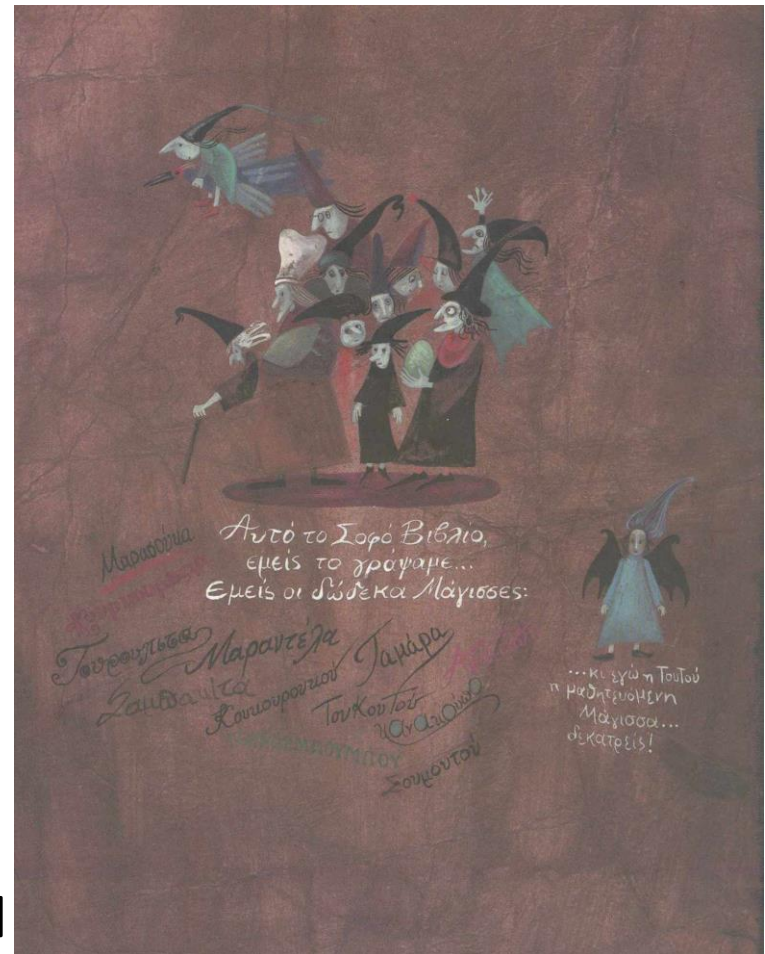
«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (9/13)

- Επιπλέον, την ίδια στιγμή που ο τίτλος ισχυρίζεται ότι είναι της Σουμουτού, μια δεύτερη εγγραφή διακηρύσσει ότι είναι της Ψαράκη.

«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (10/13)

- Η ίδια διαφωνία παρατηρείται και ανάμεσα στο οπισθόφυλλο, που διατείνεται ότι οι σημειώσεις γράφτηκαν από δώδεκα μάγισσες.

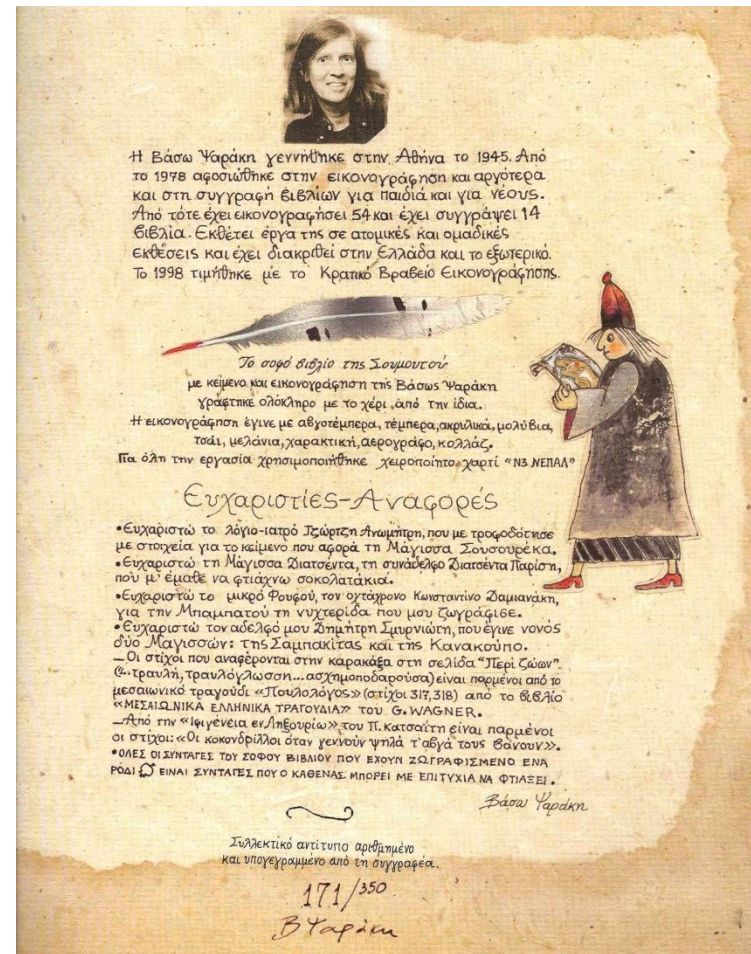

[38]

«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (11/13)

- Και το βιογραφικό και τις ευχαριστίες της συγγραφέως, που, αποδίδοντας 'τα του Καίσαρος τω Καίσαρι', κατονομάζει τους πραγματικούς δημιουργούς.

[39]

«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (12/13)

Και όπως η μάγισσα Σουμουτού, που είναι συγχρόνως μέσα και έξω από το βιβλίο της, έτσι και ο αναγνώστης μοιράζεται την ίδια διττή παρουσία: μέσα στο μυθοπλαστικό σύμπαν που του επιτρέπει να κρυφοδιαβάσει ένα βιβλίο μαγικό και πολύτιμο, και συγχρόνως έξω από αυτό να αντιλαμβάνεται ότι όλη αυτή η ιστορία με το παλιό βιβλίο με τα κρυφά μυστικά δεν είναι τίποτε άλλο από μια αφηγηματική κατασκευή και μια ωραία μυθοπλαστική σύμβαση.

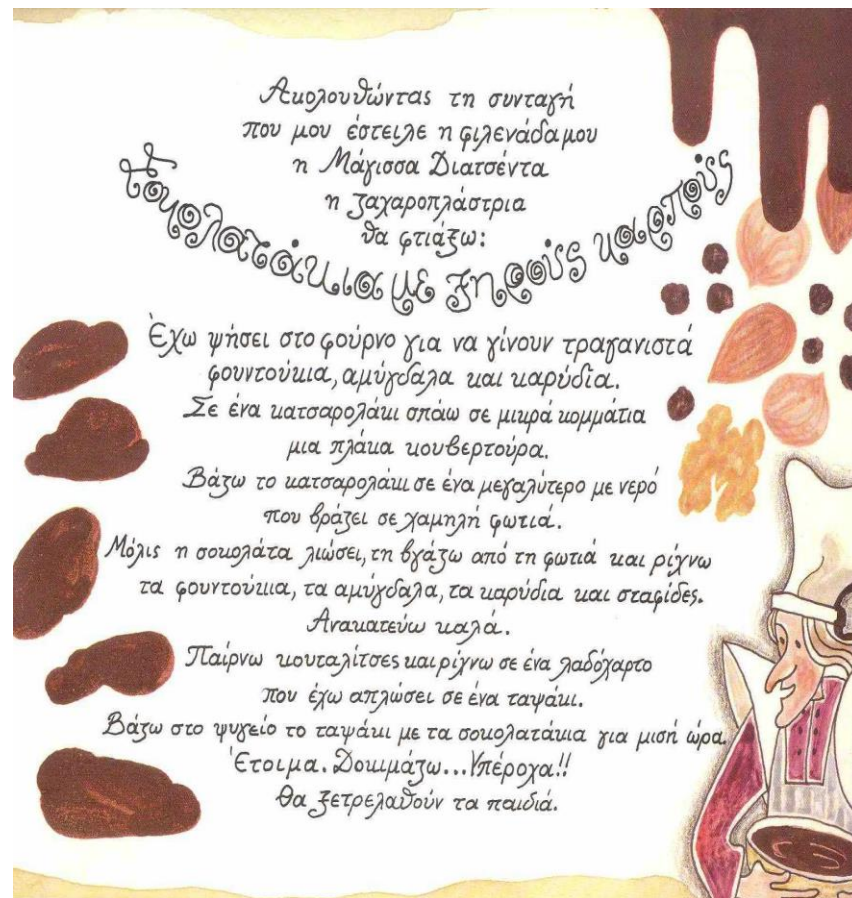
«Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού» (13/13)

Τώρα ο αναγνώστης,
αγκαζέ με τη Σουμουτού
αλλά και με την Ψαράκη,
ταξιδεύει σε μια
αχαρτογράφητη,
μεταιχμιακή περιοχή
τοποθετημένη ακριβώς
ανάμεσα στην
πραγματικότητα και τη
φαντασία.

«Η Τουρουπίτα μαγειρεύει» (1/3)

Ένα ταξίδι στη ζώνη του λυκόφωτος, όπου η φαντασία συναντά την πραγματικότητα, επιχειρεί και το βιβλίο «Η Τουρουπίτα μαγειρεύει», όπου μια σειρά από γνωστές και μη εξαιρετές μάγισσες μας δίνουν συνταγές, όχι για φίλτρα μαγικά, αλλά για νοστιμότατα εδέσματα.

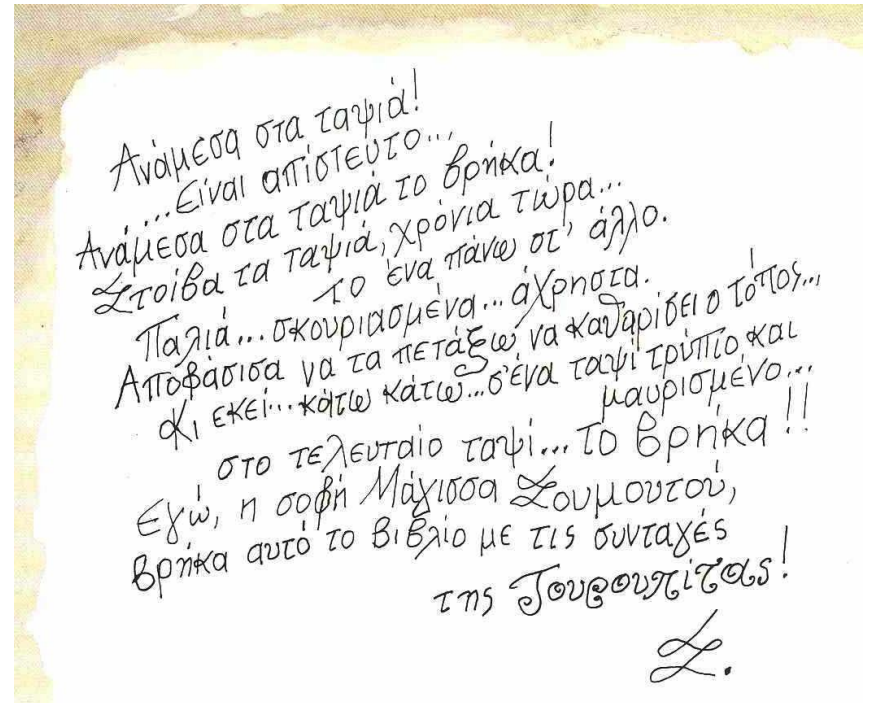
[40]

«Η Τουρουπίτα μαγειρεύει» (2/3)

Και εδώ το ίδιο κρυφτούλι ανάμεσα στην πραγματικότητα και τη φαντασία:

- Το χαρτί και εδώ παλιό.
- Οι μαγικές συνταγές προτάσεις υγιεινής διατροφής.
- Το περικειμενικό τέχνασμα, όπου η ίδια η Σουμουτού εξομολογείται πού βρήκε το χειρόγραφο.

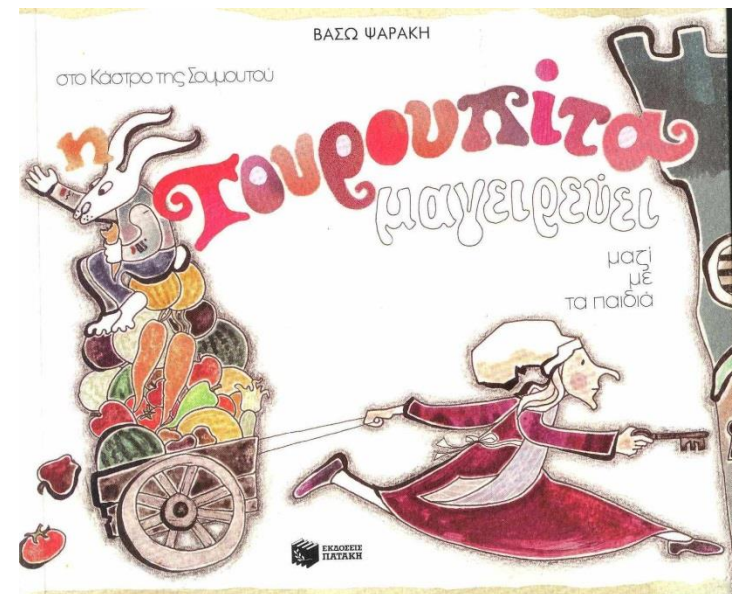

[41]

«Η Τουρουπίτα μαγειρεύει» (3/3)

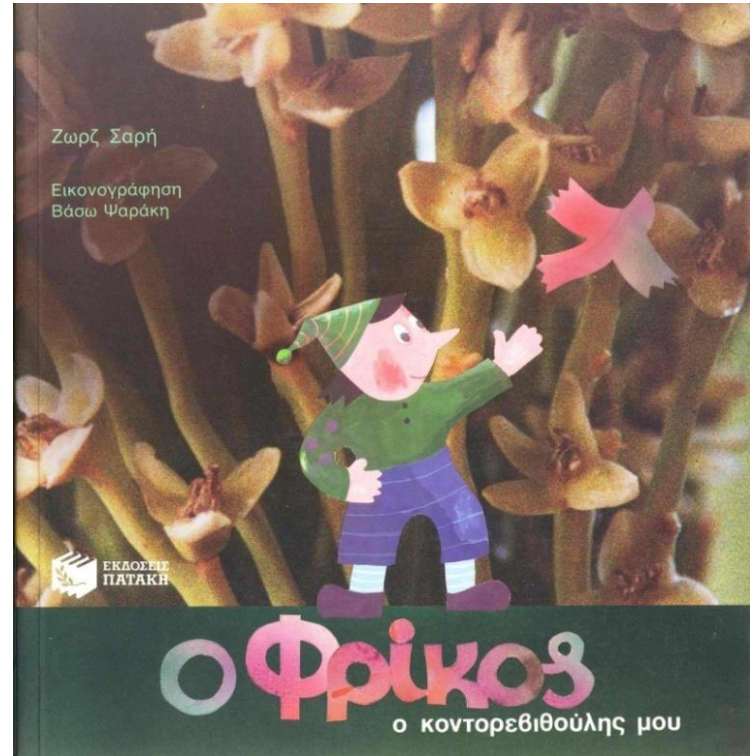
Με αυτόν τον τρόπο και καθώς διοχετεύεται μυθολογικό υλικό σε έναν χώρο που φιλοξενεί πραγματικά στοιχεία, π.χ. το όνομα του συγγραφέα, του εκδοτικού οίκου κ.λπ., τίθενται υπό αμφισβήτηση τα όρια ανάμεσα στην πραγματικότητα και το παραμύθι, και χτίζεται μια οριακή περιοχή, που μπορεί να μετέχει συγχρόνως και στα δύο.

[42]

Συνταίριασμα μύθου και πραγματικότητας (1/2)

Άλλωστε και όταν
εικονογραφεί κείμενα
άλλων η Βάσω Ψαράκη
συχνά στοχεύει στην
απεικόνιση αυτού του
ενδιάμεσου χώρου που
συνταιριάζει στοιχεία του
μύθου και της
πραγματικότητας.

[43]

Συνταίριασμα μύθου και πραγματικότητας (2/2)

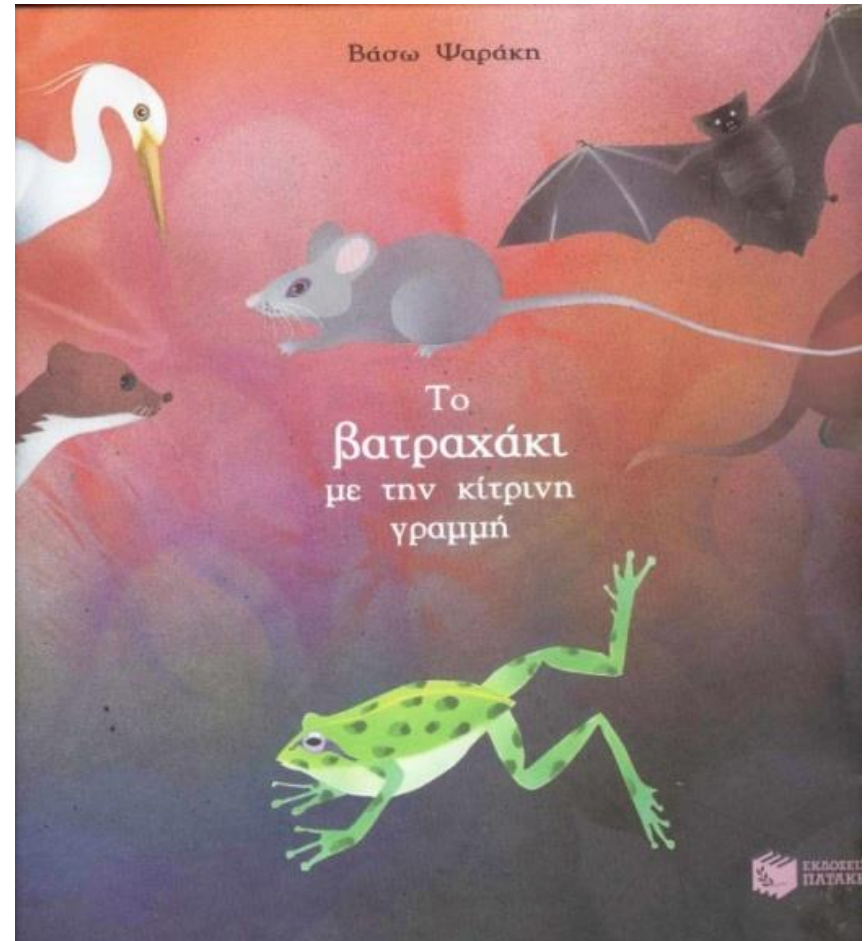
[44]

Πολλές φορές αυτό επιτυγχάνεται με την παράλληλη χρήση φωτογραφίας και ζωγραφικής.

Αγάπη για τη φύση (1/2)

Αυτή η μικτή τεχνική πρωτίστως αποτελεί εκδήλωση του απεριόριστου σεβασμού και της μεγάλης αγάπης της Ψαράκη για τη φύση.

[45]

Αγάπη για τη φύση (2/2)

Για αυτό και την φιλοξενεί στα βιβλία της διττός: ως εξωτερική αλήθεια μέσω του φωτογραφικού της φακού, αλλά και ως προσωπική εσωτερίκευση μέσω της ζωγραφική της.

[46]

Η μαγεία της πραγματικότητας

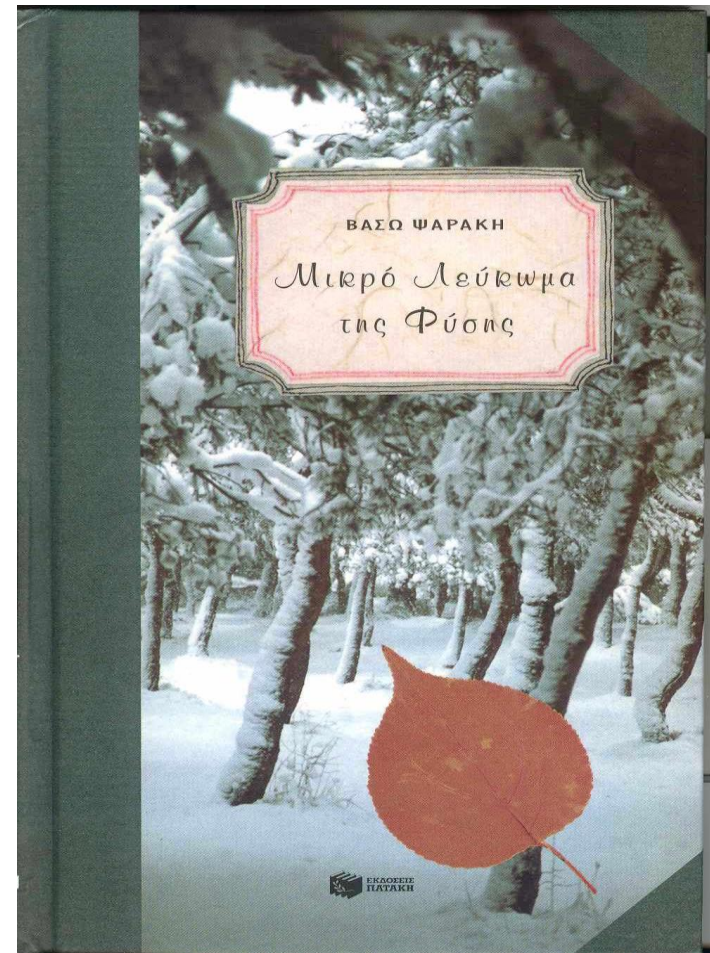
Τα ταξίδια του αναγνώστη μέσα από τα βιβλία της Βάσως Ψαράκη δεν περιορίζονται αποκλειστικά στα παραμυθένια τοπία του φανταστικού, αλλά συνεχίζουν και για έναν άλλο προορισμό: τη μαγεία της πραγματικότητας.

«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (1/12)

Το βιβλίο της Μικρό
Λεύκωμα της Φύσης,
μοιάζει με ένα
πραγματικό λεύκωμα:

- στο χαρακτηριστικό
δέσιμο...

[47]

«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (2/12)

- στα αποξηραμένα φύλλα και λουλούδια ανάμεσα στις σελίδες ΤΟΥ...

[48]

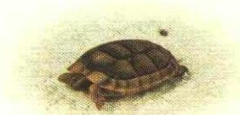
«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (3/12)

Η διάρθρωση όμως του περιεχομένου του θυμίζει ημερολόγιο, γιατί οι εγγραφές ακολουθούν χρονική σειρά που καλύπτουν το διάστημα Γενάρη-Δεκέμβρη. Κάτω από την ημερομηνία υπάρχει ένα μικρό κείμενο για τη φύση και η αντίστοιχη εικόνα, φωτογραφία ή σχέδιο

4 Οκτωβρίου

Στον κορμό του φοίνικα* φύτεψε μια ουκιά**!

* *Phoenix canariensis*.
** *Ficus carica*.

6 Οκτωβρίου

Έσπασε το αυγό, έσκαψε τη γη και να το τώρα να λιάζεται στην αυλή... Το χελωνάκι* των πέντε εκατοστών...

* *Testudo graeca*.

8 Οκτωβρίου

Εβγάζαν τα μυρμήγκια* (τα μαύρα τα χοντρά) ξερά κλαράκια, σπόρους και κομματάκια άχυρο και τα κουβαλούσαν περίπου σαράντα πόντους μακριά από τη φωλιά τους. Είχαν σχηματίσει μικροί λόφοι από αυτά. Τα άφηναν λοιπόν και ξαναπήγαιναν να φέρουν άλλα από τη φωλιά τους. Μια άλλη ομάδα έπαιρνε αυτά που άφηναν τα πρώτα και τα απομάκρυνε άλλους είκοσι πέντε με τριάντα πόντους από κει...

* *Lasius niger*.

[49]

61

«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (4/12)

Η ίδια η Ψαράκη ομολογεί ότι πρόκειται για ένα ημερολόγιο παρατήρησης της φύσης, το οποίο εστιάζει στην εντύπωση που ο φυσικός κόσμος προκαλεί στον ευαίσθητο παρατηρητή.

[50]

Είναι σαν να κρατώ ένα διαρκές ημερολόγιο του νου και της ματιάς, που το πλουτίζουν και το σμορφαίνουν τα ζώα, τα δέντρα, τα άνθη, η γη, η αλλαγή των εποχών, η βροχή, ο ορίζοντας...

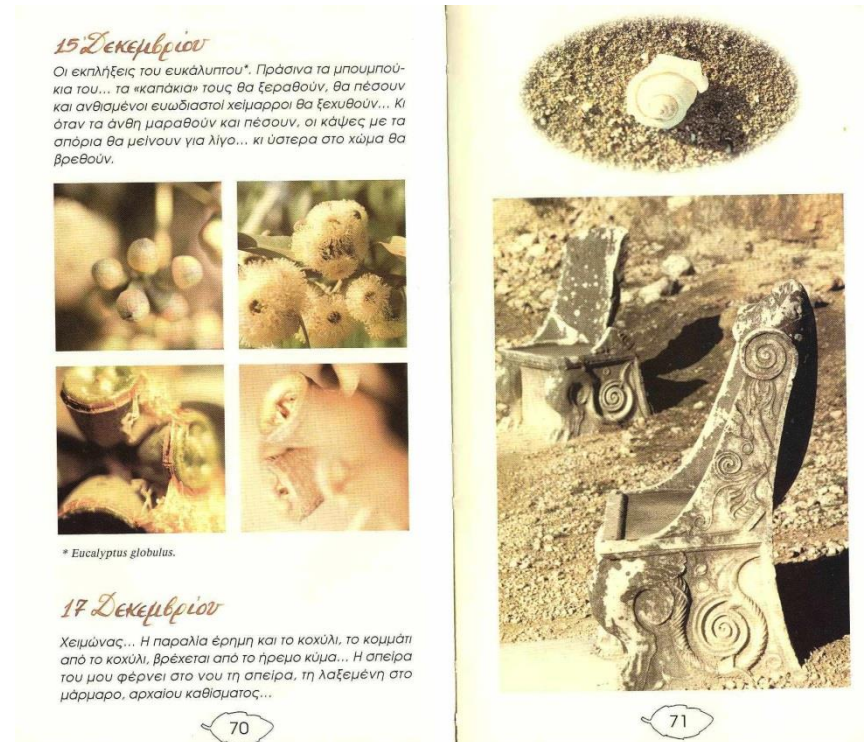
Θα έλεγα ότι είναι η περιπέτεια της παρατήρησης που συγκρατεί στιγμές εφήμερες... ακριβές.

Αυτές τις στιγμές προσπαδιώ να αποτυπώσω με κείμενα, φωτογραφίες και σκίτσα σ' αυτό το λεύκωμα. Μικρά υστερόγραφα της πρώτης εντύπωσης, χωρίς επιστημονικές προδιαγραφές, για να πορευτούν με τις ανάγκες μιας αμφίδρομης χαράς.

«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (5/12)

Το Μικρό Λεύκωμα της Φύσης επιχειρεί μια διαπλοκή του χώρου και του χρόνου που μετακινεί την έμφαση από το αντικείμενο της παρατήρησης, τη φύση, στον παρατηρητή, τον άνθρωπο που τη βλέπει.

[51]

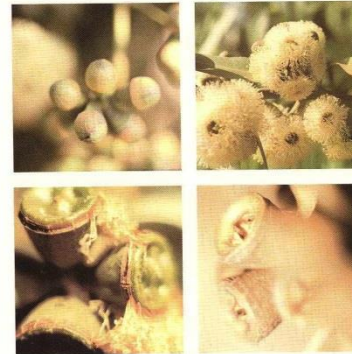

«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (6/12)

Για αυτό, πιο πολύ και από τα τοπία της Φύσης ενδιαφέρουν εκείνα της ψυχής, και αντί για αυτό που απλώνεται εκτός μας εκτιμάται η εντύπωση, το αποτύπωμα που εκείνη αφήνει πάνω στην ανθρώπινη ψυχή.

15 Δεκεμβρίου

Οι εκπλήξεις του ευκαλύπτου*. Πράσινα τα μπουμπούκια του... τα «καπάκια» τους θα ξεραθούν, θα πέσουν και ανθισμένοι ευωδιαστοί χειμάρροι θα ξεχυθούν... Κι όταν τα άνθη μαραθούν και πέσουν, οι κόψες με τα σπέρια θα μείνουν για λίγο... κι ύστερα στο χώμα θα βρεθούν.

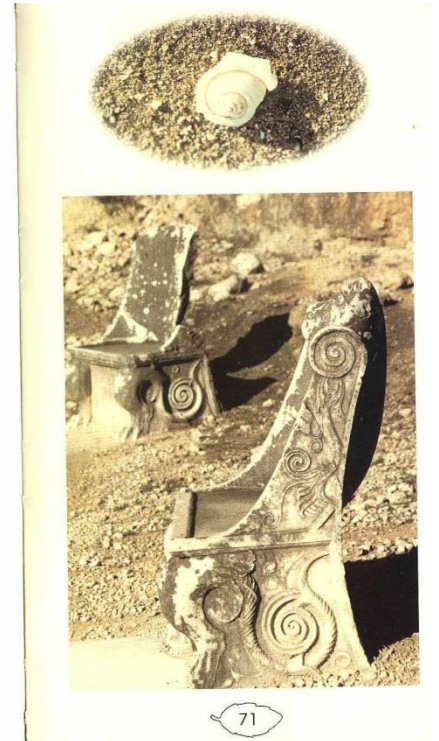

* Eucalyptus globulus.

17 Δεκεμβρίου

Χειμώνας... Η παραλία έρημη και το κοχύλι, το κομμάτι από το κοχύλι, βρέκεται από το ήρεμο κύμα... Η σπείρα του μου φέρνει στο νου τη σπείρα, τη λαξευμένη στο μάρμαρο, αρχαίου καθίσματος...

70

71

[51]

«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (7/12)

Και επιπλέον, αντί για τον αέναο χρόνο του σύμπαντος, υιοθετείται ένας χρόνος ανθρώπινος που καταγράφεται όπως συνηθίζουν οι άνθρωποι με ημερομηνίες. Και αυτός ο ανθρώπινος χρόνος, αντίθετα από τον κυκλικό που ρυθμίζει την εναλλαγή των εποχών, είναι χρόνος γραμμικός, και σαν βέλος τραβάει πάντα μπροστά σε μια φθορά που δεν φέρνει την αναγέννηση.

«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (8/12)

Σαν το πεθαμένο
(αποξηραμένο) λουλούδι με το
οποίο κλείνει το κείμενο (27
Δεκέμβρη, σελίδα 73) και το
βιβλίο (οπισθόφυλλο), και
αποτελεί έναν από τους
τρόπους με τους οποίους οι
άνθρωποι επιχειρούν να
ακινητοποιήσουν το χρόνο και
να διατηρήσουν στιγμές
φυσικής ομορφιάς.

[52]

«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (9/12)

Το βιβλίο τιτλοφορείται «Μικρό λεύκωμα της φύσης». Και ίσως κάποιος αναρωτηθεί γιατί «Μικρό» ; Η προφανής απάντηση είναι:

- Εξαιτίας του μεγέθους του βιβλίου, αφού, σε αντίθεση με τα γνωστά άλμπουμς, τούτο 'δω μοιάζει με ένα μικρούλικο τετράδιο.

- Ίσως πάλι γιατί αναφέρεται στο μεγαλείο των μικρών πραγμάτων και ανακαλύπτει την ομορφιά μέσα σε ταπεινά ζώφια (δες την εσωτερική σελίδα του τίτλου) ή τα μικροσκοπικά λουλούδια.

Μικρό Λεύκωμα
της Φύσης

[53]

«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (10/12)

- Μπορεί πάλι να αναφέρεται ως «Μικρό», γιατί ξυπνά μνήμες μιας παρελθούσης παιδικότητας, τότε που ήμασταν μικροί, και έκθαμβοι ανακαλύπταμε τις κρυμμένες ομορφιές της φύσης.

24 Ιουλίου

Ο τζιτζίκας*... Από μικρή έπαιζα κρυφτό μαζί του... Μόνο που πάντα εκείνος κρυβότανε και με φώναζε να τον βρω.

* *Tibicen plebejus*.

28 Ιουλίου

Η λιμπελούλα* πετά πάνω από τη λίμνη... για μια στιγμή ακουμπά στην επιφάνεια του νερού και ... εκτινάσσεται... φεύγει μακριά. Το πέταγμά της νευρικό, απρόβλεπτο, γοητευτικό...

45

[54]

«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (11/12)

- Και ίσως να επιγράφεται «Μικρό», γιατί αυτό το βιβλίο δεν αναφέρεται στη μεγάλη Φύση, αλλά στο μικρό άνθρωπο που στέκεται με σεβασμό απέναντι στο μεγαλείο του Σύμπαντος.

[55]

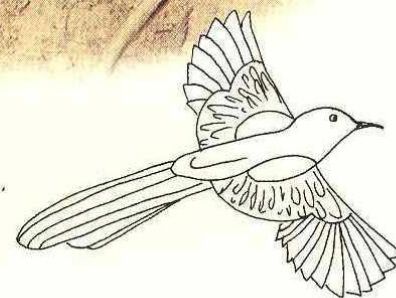

«Μικρό Λεύκωμα της Φύσης» (12/12)

- Ίσως τέλος να τιτλοφορείται ως «Μικρό» γιατί περιορίζεται σε μικρές στιγμές, σε σύντομα στιγμιότυπα μαγείας και ομορφιάς που προσφέρει η φύση. Για αυτό και κάποιες από τις εγγραφές έχουν την ποιητικότητα και την εικονοποιία των χαϊκού.

14 Ιανουαρίου
Το φτερό της καρακάξας*...
Εύρημα πολύτιμο.
Μετάξι στο χώμα.
*Pica pica.

[56]

Τα βιβλία ταξιδεύουν (1/2)

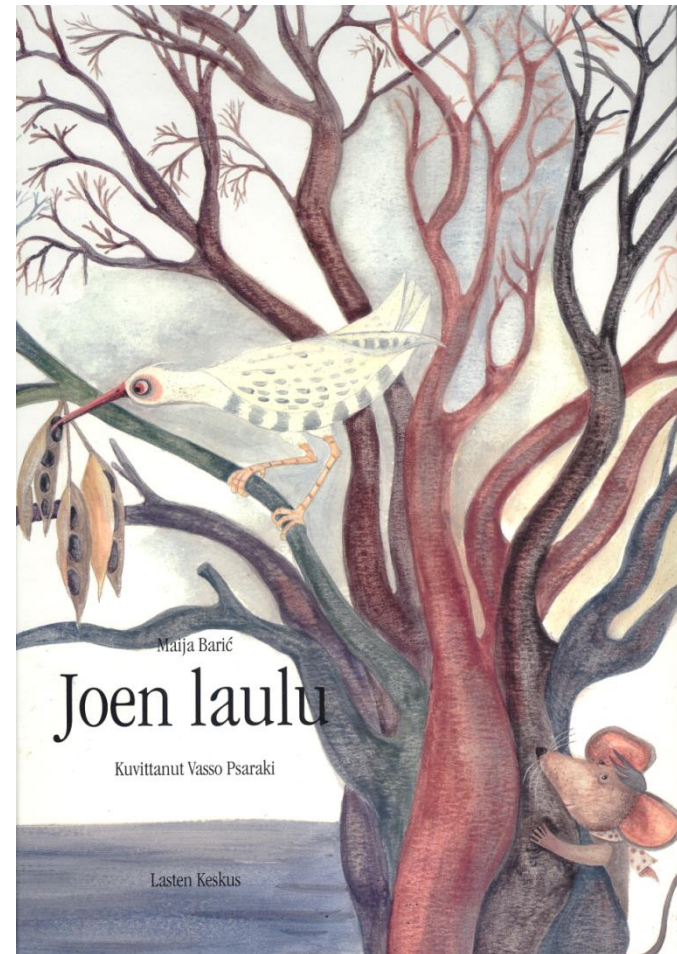

Τα βιβλία της Ψαράκη μας ταξιδεύουν, αλλά ταξιδεύουν και τα ίδια.
Η Σουμουτού πέταξε με τα πεταλουδένια της φτερά μέχρι τη
μακρινή Κορέα.

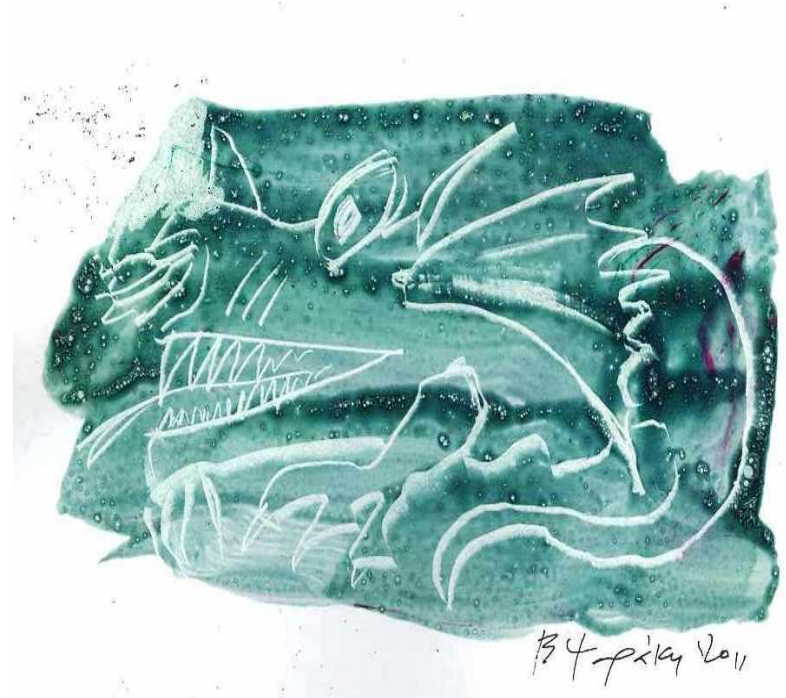
Τα βιβλία ταξιδεύουν (2/2)

Και το τραγούδι του ποταμού ακούστηκε πρώτα στη Φιλανδία και μετά στην Ελλάδα.

Επίλογος

Φαίνεται ότι τα ταξίδια δεν έχουν τέλος. Ούτε η ομορφιά έχει τέλος. Και τα όμορφα ταξίδια που μας χαρίζουν τα βιβλία, στους μεγάλους δρόμους του κόσμου και στα κρυφά μονοπάτια της ψυχής, μακάρι να είναι παντοτινά και καλοδεχούμενα!

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αγγελική Γιαννικοπούλου, 2015. Αγγελική Γιαννικοπούλου. «Διδακτική της Λογοτεχνίας στην Προσχολική Εκπαίδευση. Δημιουργοί. Βάσω Ψαράκη». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECD100/> .

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από τη χρήση του έργου, για τον διανομέα του έργου και αδειοδόχο.
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο.
- που δεν προσπορίζει στον διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο.

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς,
- το Σημείωμα Αδειοδότησης,
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων,
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει),

μαζί με τους συνοδευτικούς υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/10)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνα 1: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Αχ, σοκολάτα...](#)» / Λίλη Λαμπρέλλη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2011.

Εικόνα 2, 3 : Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου «[Το κοντολαίμικο κοτσούφι](#)» / Λίλη Λαμπρέλλη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2015.

Εικόνα 4: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Ο Γιάννης το δρακάκι](#)» / Ελένη Μαντέλου · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - Αθήνα : Εκδόσεις Λωτός, 1987.

Εικόνα 5: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Η φύλλινη πολυκατοικία](#)» / Δανάη Τσουκαλά · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2000.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/10)

Εικόνα 6: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Ήταν και δεν ήταν](#)» / Μάρω Λοΐζου · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 1991.

Εικόνα 7, 8: Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου «[Ο επισκέπτης της νύχτας](#)» / Μελίνα Καρακώστα · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 1997.

Εικόνα 9: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Ξέρω τραγούδια να σας πω...](#) : Τραγούδια για μεγαλύτερα παιδιά» / επιμέλεια Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 10η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2011.

Εικόνα 10: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Φεύγει ο γάτος...](#) : Ελληνικές παροιμίες και φράσεις» / Ρούλα Παπανικολάου · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Θεσσαλονίκη : Μικρός Πρίγκηπας, 2007. - 138σ. : εικ. · 18x19εκ.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (3/10)

Εικόνα 11, 34, 35, 36, 37, 38, 39, : Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου «[Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού](#)» / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2005.

Εικόνα 12, 28: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Το αρχοντόπουλο που έγινε πύργος](#)» / Σοφία Μαντουβάλου · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2012.

Εικόνα 13: «Η γλώσσα μου», Β' Δημοτικού, ΟΕΔΒ.

Εικόνα 14: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Ο θεός Πλάτων](#)»: Μυθιστόρημα / Άλκη Ζέη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 23η έκδ. - Αθήνα : Κέδρος, 1999.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (4/10)

Εικόνα 15: Εξώφυλλα των βιβλίων: «[Ο θείος Πλάτων](#)»: Μυθιστόρημα / Άλκη Ζέη · Κέδρος και Μεταίχμιο

Εικόνα 16: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Φιλαναγνωσία και σχολείο](#)» / επιμέλεια Συλλογικό έργο, Άντα Κατσίκη - Γκίβαλου, Τζίνα Καλογήρου, Άβα Χαλκιαδάκη · εισήγηση Γιάννης Παπαδάτος. Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2008.

Εικόνα 17, 18: Εξώφυλλο «Χίλιοι κι ένας παπαγάλοι», Ανέκδοτο, Βάσω Ψαράκη.

Εικόνα 19: [Βραβείο Άντερσεν](#), The International Board on Books for Young People.

Εικόνα 20, 21: Αφίσες, The International Board on Books for Young People.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (5/10)

Εικόνα 22: Εξώφυλλα βιβλίων:

- «[Αχ, σοκολάτα...](#)» / Λίλη Λαμπρέλλη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2011.
- «[Το κοντολαίμικο κοτσύφι](#)» / Λίλη Λαμπρέλλη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2015.
- «[Η φύλλινη πολυκατοικία](#)» / Δανάη Τσουκαλά · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2000.
- «[Το σοφό βιβλίο της Σουμουτού](#)» / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2005.
- «[Μια ωραία πεταλούδα](#)» / εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2008.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (6/10)

Εικόνα 23: Εξώφυλλα των βιβλίων

- «[Η μάγισσα η Σουμουτού και οι δράκοντες](#)» / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 1998.
- «[Η Χρυσομαλλούσα](#)»/ Ζωή Βαλάση · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - Αθήνα : Ταξιδευτής, 2004.

Εικόνα 24: Σελίδα του βιβλίου «[Η μάγισσα η Σουμουτού και οι δράκοντες](#)» / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 1998.

Εικόνα 25: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Τα μαγικά μολύβια](#)» / Ζωή Βαλάση · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 7η έκδ. - Αθήνα : Κέδρος, 1998.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (7/10)

Εικόνα 26: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Ο κήπος με τα όνειρα](#)»/ Σάντρα Βούλγαρη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2012.

Εικόνα 27: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Ξέρω τραγούδια να σας πω...](#) : Τραγουδάκια και ποιήματα για μικρά παιδιά» / επιμέλεια Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2002.

Εικόνα 29: Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου «[Άλλοι καιροί, άλλα παιδιά](#)» / Άλκη Ζέη, Ζωρζ Σαρή · εικονογράφηση Φωτεινή Στεφανίδη, Βάσω Ψαράκη. - 2η έκδ. - Αθήνα : Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου, 2007.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (8/10)

Εικόνα 30: Εξώφυλλα των βιβλίων:

- [Πώς η Σουμουτού πήρε πίσω το σοφό βιβλίο της](#) / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2001
- [Ο μάγος Αλμπραντρά και το σοφό βιβλίο της Σουμουτού](#) / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2000.
- [«Στο κάστρο της Σουμουτού η Τουρουπίτα μαγειρεύει μαζί με τα παιδιά»](#) / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2009.

Εικόνα 31: Εξώφυλλο του βιβλίου [«Φεύγει ο γάτος...](#) : Ελληνικές παροιμίες και φράσεις» / Ρούλα Παπανικολάου · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Θεσσαλονίκη : Μικρός Πρίγκηπας, 2007.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (9/10)

Εικόνα 32: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Το τραγούδι του ποταμού](#)» / Μάγια Μπάριτς · μετάφραση Μαρία Μαρτζούκου · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2001.

Εικόνα 33: Εξώφυλλα των βιβλίων

- «[Η μάγισσα η Σουμουτού και οι δράκοντες](#)» / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 1998.
- «[Πώς η Σουμουτού πήρε πίσω το σοφό βιβλίο της](#)» / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2001
- «[Ο μάγος Αλμπραντρά και το σοφό βιβλίο της Σουμουτού](#)» / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2000.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (10/10)

Εικόνα 40, 41, 42: Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου «[Στο κάστρο της Σουμουτού η Τουρουπίτα μαγειρεύει μαζί με τα παιδιά](#)» / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2009. Εικόνα 43, 44: Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου

Εικόνα 43. 44: «[Ο Φρίκος](#) : Ο κοντορεβιθούλης μου» / Ζωρζ Σαρή · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 2η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 1996.

Εικόνα 45, 46: Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου «[Το βατραχάκι με την κίτρινη γραμμή](#)» / Βάσω Ψαράκη · εικονογράφηση Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 1999.

Εικόνα 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56: Εξώφυλλο και ενδεικτικές σελίδες του βιβλίου «[Μικρό λεύκωμα της φύσης](#)» / Βάσω Ψαράκη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2003.

